

Yük / Hep 0 (Şiir İncelemesi)

YÜK / HEP 0

Büyük şair Necip Fazıl Kısakürek'in tüm eserlerinde görülen mistik hava ve ruh penceresinden bakış, aynı zamanda Onun şiirlerindeki en belirgin özelliklerden birisidir. Asra imzasını atan, şiire yeni bir kimlik kazandıran ve şiire kazandırdığı bu yeni kimlikle madde ötesi anlayışını, sonsuzluk davasını ve aklın kat kat üstündeki mücerret zemini pırlanta yüklü kolyeler misali kelimelere namütenahi bir ahenkle dizmiştir Üstad. Ruhu şiire yansıtan ve bu noktanın devrimizdeki mucidi diye kabul edebileceğimiz büyük şair, bu işin mucidi olduğu gibi aynı zamanda en iyi temsilcilerinden olup, şiir-ruh ilişkisini varabileceği en uç noktaya taşımış ve şahikasına götürmüştür.

Aklın kifayetsiz kalıp kelimelerle sayfalara sığdıramadığı halleri, büyük şair, eşsiz ve muhteşem idraki ile iki mısraya bile sığdırmasını bilmiştir. İnsanın "sır" diye kabul edip ancak hisleri ile kavrayabildiği hallerin, "benden içeri"nin, ruhun, kısacası sonsuzluk kelimesinin gayet ustaca tabir edilmesi, Üstadın en yakıcı ve etkileyici özelliklerinden biri olarak kabul edilebilir. Hislerle anlaşılan ve ancak o zaman düşünmeye bizleri sevk eden "sonsuzluk" kavramına Üstadın ifadelerinden bakacak olursak; sonsuzluğu ihata edici, kavratıcı şekilde anlatılmasından dolayı Üstadın şiirlerini de ikinci his veya organ hükmünde telakki edebiliriz. Zira nasıl ki soğuğu-sıcağı, uzağı-yakını duyularımızla algılayabiliyorsak ve bu algılar da bizim beş duyumuzun marifeti ise; beş duyumuzu topyekûn tek bir organ gibi düşünürsek; aynı şekilde Üstadın dili de mücerreti, namütehaniyi, mânayı, mâverâyı kavrayabilmek açısından bizler için ikinci organ gibi. O'nun şiirleri, üslubu, iki mısraya sığan sonsuzluk tabirleri anlayamadıklarımızı ve kavrayamadıklarımızı bizlere anlatmakta ve kavratmakta. İşte ikinci his hassesi veya organı olması buna binaen... Başımıza harikulade bir olayın gelmesi ile ve bunu hissetmemizin sonrasında gerçekleşen düşünme faaliyeti; Üstadın gayet intizamlı, güzel ve hoş üsluplu; kıvılcımı yangına çevirici, volkanı patlatıcı, hiçbir tefekkür faaliyeti göstermeyen kafalarda bile ilk düşünme temelini, tohumunu atıcı keyfiyetteki şiirlerinde kendisini göstermekte ve harikulade olayları yaşamadan da hissetmek ve hadiseler, mefhumlar, ruhî ve fikrî hesaplar üzerinde düşünmek mümkün olmaktadır.

*****

Tevekkülü, teslimi, temsili ve bunların hepsini bünyesinde barındıran, inancımızı çok güzel özetleyen Yük beytini 1983 yılında yazan büyük şair, ifade etmeye çalıştıklarımızın hepsini bu beytinde göstermektedir.

YÜK

Bu yük senden Allah'ım, çekeceğim, naçarım
Senden sana sığınır, senden sana kaçarım

(1983)

Üstadın çıkabildiği, son merhaleye vardığı noktada(mana âleminde) kalbine inen ilham ile dökülen yukarıdaki sözlerin on dörtlü hece veznine uyduğunu görüyoruz. Bu kemiyet hesabını çoğu şairimizde görmekte iken, bu hesabın yanında Üstadın şiirine yüklemiş olduğu manayı eşsiz ve namütenahi bir zenginlik olarak nitelendirebiliriz.

"Bu yük senden Allah'ım, çekeceğim, naçarım." İlk mısradaki yer alan bu cümleye bakarak şunları söyleyelim. Tam manasıyla ilahi söze (O'nun sözüne) bağlılığı gösteren ahenk dolu bir cümle. Ancak kaldırılabileceğimiz yükü muhatap olduğumuzu gösteren, bu inanış ve anlayışla bu yükü kaldıracığını bildiren iman yüklü dimağdan çıkan kelimeler.

“Naçarım” diyerek de nazik bir mecburiyetin dile getirildiğini görüyoruz. İlk mısra, bize yüklenen hiçbir yüke arkamızı dönmeyeceğimizi ve yükü taşıma mecburiyetimizi, kaldıracabileceğimiz yükü hal edip sonsuzluğa doğru adımları atmaya devam edeceğimizi belirtmektedir.

Devamında gelen “Senden sana sığınır, senden sana kaçırım” mısrası ise aynı hüviyete sahip. Yine ilahi söze dayalı bir özü temsil ediyor. Rahmetim gazabımı geçti buyurmuştur kâinatın rabbi. Buradaki ince çizgiyi anlayıp da sonraki kerteğe kavuşturan ve bunu nizamlaştıran islamın inanışını bu mısrada iki ucu da gözükmeyen sonsuzluk kulvarından sesler olarak niteleyebiliriz.

Yukarıda ana hatları ile anlatmaya çalıştığımız “bu yük” diyerek kastedilen ifadeyi özel manada düşündüğümüzde; Üstadın “çile” diye bahsettiği ve uğruna tüm hayatını ortaya koyduğu davasını remzlendirdiğini de görebilmek ve hissedebilmek muhtemeldir. Ve yaratanın lütfuyla, Üstad, tohumlarını attığı estetik ve diyalektik bakışı İslam potasında bizlere sunmuş ve bu yolda gelebilecek her türlü derde göğüs gereceğini, bunu inanışının sağlam olmasından kaynaklanan ulvi bir karakter yapısıyla taşıdığını; dini mefhumları en ince çizgide seyreden, sevgiyi korkunun merkezine yerleştiren İslam nizamının aynen rahmet ve gazap meselesinde de muvazeneyi koruma prensibini Üstadın tüm ruhuyla yaşamaya çalıştığını çok rahat anlayabiliyoruz.

*****

1934 yılında efendi hazretleri ile tanışan ve nefsiyle tam manasıyla büyük cihat yapmaya başlayan Üstadın, yaratılışımızın en hassas ölçüsünü üzerinde barındıran insan ve nefis meselesi mihverinde yazmış olduğu Hep 0 şiirini ele alalım:

HEP 0

Hep nefis çıkar karşıma, ölüp ölüp dirilsem;
İnsandan kaçmak kolay, kendimden kaçabilsem...

(1973)

beyiti ise, Allah resullerinin buyurdıkları büyük cihattan küçük cihada gitme mevzusuyla ne kadar da uyumlu.

Burada da hayatın manasını bulmada karşıya çıkacak değişmez en büyük engelin nefis olduğunu farkediyoruz. Ona karşı verilen mücadele ise manaların manasına ermenin tek yolu. Bu yüzdendir ki büyük cihat onunla mücadeledir; karşımıza çıkan da hep odur.

Üstad nefsin hakikatini gözler önüne sererken “anlayana” da ipucu bırakmıştır. Bu ipucu çözümün, meseleyi kavrayıp neticeye varmanın ipucudur. Nasıl ki problemi çözmenin ilk yolu problemi kavramaktan geçiyorsa, nefsin kendisine dair şekillendirmeleri ve onun sathi teşhisi, varlığını çözüme ermek niyeti ile ortaya koymak da aynı şekilde ilk ve önemli adımdır. Problemin kavranması sağlanmıştır. Bu ise çözümün ön şartı, ipucunun kendisidir.

Yukarıdaki beyitte Üstad, nefsin her taşın altında, her köşenin başında, uyanık olunan her anda, canlılığın devam ettiği her demde karşımıza çıktığını ve kötüye dair bütün işlerin baş âmili olduğunu belirtmiştir.

Üstadın nefis mücadelesinde ne kadar çalkantılı, zaman zaman derbeder anlar yaşadığını anlayabiliyoruz. Derbederlik kastımızsa üstadın varacağı kıymetin, ereceği esenliğin çileli yolundan geçmesine bağlıdır. Ve ulvi bir yola bağlı olmanın esrarında düşünmek lazımdır.

Tolstoy’un akli parçalayacak hale gelip beyni yırtarcasına bir çılgınlığa varması sanki avcıdan kaçan av misali ölümden kaçmış gibi, aklın ulaştığı noktadaki yüksekliğini üstatta da nefis muhasebesi halinde görüyoruz. Ne muazzam çile...

Büyük zatlardan birisinin Allah'a yalvarıp nefsini kendisinden ayırmasını istemesi büyük sırdır. O zatın bu dereceye varıp yaratana niyazda bulunması, nefsinin azad edilmesini istemesi çekilen ızdırabların, geçilen dikenli yolların perdesini aralatması sonrasında Yaratandan gelen cevapla insanın nefsiyle kaim olduğu anlayışını düstur edinmesi ne kadar nazik ölçüler. Belki de bu nazik ölçülere tamamen bağlı ve bu ölçüleri incitmemek gayesiyle üstad beytini yazmıştır. Nefsinden kaçabilmeyi dilerken onun yok olmasını, kendisinden ayrılmasını istememiştir.

Şiirde şu noktayı da fark etmeliyiz. Görünen hayatta gerçekleşen olaylar ve somut varlıklar bazı kereler kemiyet(nicelik) hesabına intikal eder vaziyette. Görünenin ötesindekiler yani mana boyutunun varlıkları ise bazı kereler keyfiyet(nitelik) hesabına varmakta. Bu bağlamda beyitten şunu çıkarırız: Keyfiyetin kemiyete (niteliğin niceliğe) üstün olduğunu ve keyfiyetin de kemiyetin de birbirine bağlı olduğunu anlıyoruz. Zira yine üstadın şu sözü bunu ne kadar da net olarak ortaya koymakta: Radyum gibi miligram miligram tartılan keyfiyetin bile kemiyete istinadı şarttır. Ve "İnsandan kaçmak kolay, kendimden kaçabilsem..." de anlattığımızı ifadelendiren bir örnek. İnsan maddesiyle kemiyeti, ruhu ve nefsiyle de yani şiirde zamir olarak geçen "kendimden" kelimesiyle de keyfiyeti belirtiyor.

Yukarıda anlattığımız soyutun mana planına, somutun da madde planına varması hususunu biraz daha açalım:

İnsandan kaçmak; madde zemininde maddeden maddeye geçişi, kaçışı belirtir. Mana planında (bazı meselelerde kaçış mümkün değilken, ölümden kaçmak gibi, kaçıştan ziyade itidal ile kendimizi muhafaza edeceğimiz durumlar olabilir. Neftsen kaçamayabiliriz ama kendimizi onun her türlü hilesine karşı korumaya çalışırız. İtidal ve itina ile bu korunma çabamızı sürdürmeye çalışırız.) kaçış ise uçsuz bucaksız, boyutsuz- buutsuz alemde gerçekleştiği için mana planında hem maddeyi hem manayı bünyesine alarak mana dolu gidişi ve kaçışı belirtebilir. Anlattığımızın ilki sathı, ikincisi ise satih üstünü kuşatıyor.

*****

Kısaca yorumlamaya çalıştığımız Yük şiirinde, kâinat çapındaki davayı yüklenen vazife aşığının, hayatı aksiyon cihetiyle değerlendirmesini, teslim ve tevekkülün ilahi ölçülerle uygunluğunu (zira tevekkül eden zaten ilahi ölçüye tabiidir.) görüyoruz. Hep 0 şiirinde de türlü hilelerin, oyunların ve desiselerin kurucusu, bizlerin en zayıf anlarını gözeten "nefs"in bize ne kadar yabancı olduğunu anlıyoruz. Meselemizin; nefsin biteviye isteklerine, bize tahakküm etme anlayışına karşı duruş sergilemek ve bilumum tavırlarını mukavemetimizle reddetmek olduğunu çıkarıyoruz.

Üstad Sınıfı / Hakan NUSRET

Tohum (Eser İncelemesi)

TOHUM

Hakikat kesifleştikçe küçülür ve küçüldükçe gizlenir. Bir tohum gibi... Tohum, Necip Fazıl Kısakürek'in ilk tiyatro eseri olup 1935 yılında kaleme alınmıştır. O tarihlerde 30'lu yaşlara yeni ayak basan ve Abdulhakim efendiyle de henüz tanışan Necip Fazıl, hafakanlarının ve çilesinin doruğa çıkmaya başladığı; arayışının ise Abdulhakim efendiyle görüşmesinden sonra encamına erdiği ve şiir-ruh ilişkisinde de zirvede olduğu bir anda eserini telif etmiştir. Eser, maddeye verilen sahte gücün madde ötesiyle istirkabını(rekabetini), işin ukubete vardırılmasının iptalini ve ruhun

zaferini anlatmaktadır.

Sinema ve tiyatro yönetmeni, aynı zamanda oyuncu olan ve ilk renkli Türk filmini çeken Muhsin Ertuğrul, sanatının zirvesinde olan Üstad Necip Fazıl'a tiyatro alanında da eser vermesi yönünde teklifte ve telkinde bulunmuştur. Kendisi hakkında komünist diyenlerin ve bunu da belgelerle ispatlamaya çalışanların aksine Muhsin Ertuğrul Üstadın deyişiyle "hiç de zannedildiği gibi değildir. Ve komünizma ile alakası olmayan birisidir. Muhsin Ertuğrul, "güzel"i ve "çarpıcı"yı gördüğü her yerde kendisini teslim eder."

Kararını verip eserini bir haftada telif eden Üstad Necip Fazıl, başrolünü yani "Ferhad Bey"i canlandıran Muhsin Ertuğrul'un oynadığı "Tohum"u İstanbul Şehir Tiyatrosunda sahneye sunmuştur. Bu, sanatseverlerce ilgiyle karşılanmıştır. Fakat piyes, genel anlamıyla değerlendirildiğinde eserin kalitesine yakışan alakayı bulamamıştır. O tarihlerde de tiyatroya karşı ilginin az oluşu, alışılmışın dışında ve olağanın ötesinde olan "Tohum"un karşılaştığı mey'usu(yeisi), Üstadın bundan sonraki tiyatro eseri olan "Bir Adam Yaratmak" ile kırmıştır.

Eserdeki olaylar Maraş'ın Fransızlar tarafından hunharca işgali sırasında Maraş'ta geçmektedir. Başkahramanımız Maraş'ın soylu ailelerinden birisine mensup olan, okumuş, bilgili "ey münevverler" olarak bilinen kuru Batı taklitçisi ve öz benliğini yitirmiş mahut gürühtan uzak olan, ercüment kişilikli 39 yaşındaki Ferhat Bey'dir. Kendisi kuru aklın, düz mantığın mantıksızlık olduğunun, işin ruhta ve keyfiyette hayat bulduğunun örneklerini gösteren birisidir. Ve Anadolu'nun ruhunu yansıtmaktadır. Bizler için önemli ama oldukça geride seyrettiğimiz "düşünme ve ruh" mevzusunda milli şahlanışımız -Maraş-Anadolu; ruh-madde- ilişkilerinde düşünme ve aksiyon buutlu pırıltılar, farklı enstantaneler sergilemektedir. İşe madde ötesinden bakabilmesi ile de eserin mesajını muhatabına verebilmektedir. Eserden bazı diyalogları aşağıya iktibas ederek değerlendirmelerimize devam edelim.

.

FERHAD BEY – ... Biz çoktan beri kaybettik aklımızı. Onu çoktan beri rüzgâra savurduk (Ayağının ucundaki iskemleyi çizmesinin ucuyla çeker, üstüne basar) Bir avuç Maraş'lı memleketinizi yabancıya teslim etmemeye karar verdiğiniz zaman, yaptığınız hareket bundan daha mı akla yakındı? Hiç kendinizi düşmanınızla karşı karşıya koydunuz mu? Kaç kişisiniz, kaçınızın eli ayağı tutar, kaç kurşununuz ve kaç bıçağınız var? Karşınızdaki kimdir? Top, mitralyöz, tank nedir? (Sesi yükselir) Siz hâlâ dedelerinizden kalma baltalarla kılıçları başucunuza asa durun! Sizin gibi insanların binini, milyonunu fare öldürür gibi ilâçla, dumanla öldürüyorlar, farkında mısınız? (Sesi alçalır) Onlara, biz Allah'a inanmış insanlarız, ölüm korktuğumuz şey değildir, dediniz. İşte söyleyebileceğiniz biricik söz buydu.

BİRİNCİ AĞA – Evet amma, akıl dedikleri...

FERHAD BEY – (Gene keser) Size bunları aklınız mı yaptırdı. Sizin akıl diye bellediğiniz şey parmak hesabı gibi birkaç sayıdan başka ne bilir? Gözüne gösterilen, ayağına getirilen şeyleri ölçüp biçmekten başka neye yarar? Akıl ne kendi başına birşey görebilir, ne de kendi başına bir iş başarabilir. Onlar akıllarıyla top yaptılar. Biz yapamadık. Şimdi, biz aklımızdan başka bir tarafımızla bir iş yapabilirsek yapacağız.

FERHAD BEY – Biz burada muharebe etmiyoruz. Muharebe dediğimiz, tüfeği olana karşı tüfekle, mızraklıya karşı mızrakla ve tırnakla doğuşene karşı tırnakla yapılan şeydir. Onun için her hayvan, kendi cinsindeki hayvanla en güzel boğuşur. Onlar üzerimize hortumla ateş sıkıyor. Bizim sırtımızda gömleğimiz bile yok. Ateş geldiği zaman sırtımızda bir patiskanın bile mukavemetini bulamıyor. Biz burada muharebe etmiyoruz. Bir sivrisinekle bir ejderhayı dövüştürmek gibi sihirbaz işine benzer bir tecrübe yapıyoruz. Ateşi kanla söndürmek, çeliği etle körletmek ve maddeyi ruhla durdurmak gayretindeyiz. Bırakın, içimizden kim ne dilerse yapsın! Bırakın ruh tecrübesini yapsın! Yaptığımız doğru mu, eğri mi bilmiyoruz. Hangi iş doğru, hangisi eğri

bilmiyoruz. Bütün doğruların bir anda eğri, bütün eğrilerin bir anda doğru çıktığını gösteren fevkalâde anlar yaşadık... Bu anların kitapta ve hesapta yeri yok. Bu anlar ruhundur. Bu anlarda hâdiseler her kanun ve her hesabın üstünde, aklın uzanamayacağı bir yerden idare edilir. Biz burada muharebe etmiyoruz. Biz, ruhun tarafı, sivrisineğin tarafı; madde aklının tarafına, ejderhanın tarafına son imtihanımızı veriyoruz. Bırakın, isteyen istediğini yapsın! Madem ki, akıldan imdat yok. Madem ki, akıl bir maşrapa su gibi alacağı kadar alıyor, yerin dibine geçsin o bir maşrapa su! Bırakın ruh tecrübesini yapsın! (Ferhad Bey, karşısında, kendisini dinleyen Ağaya yaklaşır, iki kolundan yakalar. Sesi tatlılaşır)

FERHAD BEY – ...Onlar için bütün sır maddenin kabuğundadır ve onu görmekle nihayete erer. Onların ağaç diye anlayacakları şey, toprak üstündeki çıplak gövdedir. Kök, onlar için karanlık ve içinden çıkılmaz bir düğüm, tohuma gelince...

FERHAD BEY – Biz bu ruhu tanımıyoruz. Çünkü bu ruh dal budak salmış bir ağaç gibi göz önünde fışkırmış hakikatlerden değildir. En derin ve en gizli hakikatlerdendir. Hakikat kesifleştikçe küçülür ve küçüldükçe gizlenir. Bir tohum gibi.

YOLCU – Bir tohum gibi mi?

FERHAD BEY – Madde açık, ruh gizlidir. Bütün hakikatler ruhundur.

.

.

.

Herşeyi görünenden ibaret sayan, gerçek ancak görünendir telakkisini savunan ruhsuz rönesans kafasının, "sır ancak ağacın gövdesindedir" diyen kör gözleri hakikatten uzaktadır.

Kara deliklerin varlığı, sonsuz kütleden ve ölçülemeyecek derecede küçüklükten müteşekkil hacimden ibarettir. Kara delikler kendilerinden hacimce büyük olan birçok cisimden daha büyük bir kuvvete sahiptirler. Ve varlıkları, sırrını ifşa etmemiştir... Hakikatleri kesif ve küçük, o nispete de gizli. Aynen tohum gibi. İşte, bu da eserin(Tohum'un) doğrular manzumesi olduğunun ispatıdır.

Tohum, hikmeti maddenin ötesinde göremeyenlerin, çile çek(e)meyenlerin, inhirafa uğramışların(yoldan sapmışların), asırlardır kaygısını çekmediğimiz fikirsizliğin ve yine asırlardır elini bırakıp kaygısını çekmediğimiz için bu hallere gelişin ters istikametteki muştusu olan fikirsizliğimizin, insanın maddeye değil maddenin insana hükmetmesinin, elhasıl sonsuzluğa talipsizliğin ve sonsuzluk kaygısı çekmeden sonsuzluğa talipliğin, akli ruhun eline vererek berhava edilışıdır.

Tohum, Anadolu'nun yani bizim ruhumuzun yansıtılmasıdır. Ne olduğumuzun değil, nasıl olmamız gerektiğinin ipucudur.

Dünyanın öteki ucundan Anadolu'ya gelip makinelerine Anadolu'nun fotoğraflarını yerleştiren ama bir şeyini, ruhunu, yani aslında hiçbir şeyini makinelerine yerleştirmeyen maddeci Batı akli, bizi yansıtmaktan ne kadar da uzak.

Türkülerinden velilerine, bakışından ağlayışına, kilimlere dokunan hasretten aşkına, maşukundan bayramlarda şeker toplamaya gelen çocuklara kadar ve sadece bunlar değil, aynı zamanda Erzurum'daki Çifte Minare'sinden İstanbul'daki Ayasofya'sına, Sümela Manastırı'ndan Selimiye Camii'ne kadar her şey Anadolu'dur ve Anadolu işte bunlara yüklenen ama görünmeyen manalarla hakikatini bulur. Ve bunları anlayan birisinde şu sır tecelli eder: Madde açık, ruh gizlidir.

Bütün hakikatler ruhundur...

İşgalin sürdüğü esnada gerçekleşen hakikat tasvirlerinin, madde-ruh ilişkisinin Ferhat Bey'in dilinden çarpıcı şekilde anlatılması, bunların yanında işbirlikçi diye bildiğimiz toprağına mukallit suyu dökülmüş içerdeki sefiller, eserde sair fikirlerin hengamesinde kendilerini Ferhat Bey'in karşısında temsil ettirmişlerdir.

Eğer yokluk varsa bu varlık niye? diye inanan ama bunu tefekkür edemeyenlerin çoğunluğu oluşturduğu eserde, tefekkür sahneleri kendisini göstermiş ve karanlıkta denizde yansıyan ay ışığı misali yakamozlar saçan ama hiçbir yakamozun elle tutulamadığı gibi sadece ilham ve işaretçi diye algılandığı sahneler oldukça güçlü, etkileyici ve düşünme anlamında beyni zonklatıcı ölçüdedir.

Üstadın bu eserinde rol alan diğer kişileri genel anlamıyla tefekkür etmeden inananlar ve komitacılar diye belirtmiş bulunduk.

Üstad'ın tiyatro alanındaki eşsiz ve otoriter konumunu daha ilk tiyatro eserinde (Tohum) fark ediyoruz. Adı şiirde Fuzulî'lerle, Şeyh Galip'lerle birlikte anılan Üstad, tiyatro alanında da hiç şüphesiz Shakespeare'ler ile birlikte anılmaktadır. Bu, kendisinin hakkını teslim etme adına atılan bir adım olsa da yetersizdir. Tiyatro, edebiyat türleri arasında entelektüel kesimin ilgisini daha fazla çekmesine rağmen bizim edebiyat sahamızda bu ilgi yerini bulabilmiş değildir. Buna bağlı olarak Üstad'ın tiyatro eserleri de olması gereken yerde yani sahnede hakkı olan yeri alabilmiş değildir. (Bu hususta, üzerinde orak-çekiç bayrağı dalgalanan tiyatro sahnesinin, Üstad'ın İslam davasını her yönüyle anlatan ve savunan eserlerine rest çekmesinin de önemli bir amil olduğu unutulmamalıdır.)

Genel hatlarıyla değerlendirdiğimiz ve şiirlerinde olduğu gibi içimizdeki oluşların dışarıya tam anlamıyla yansıtılıp anlatılabildiği "Tohum", Üstad'ın şaheserleri arasında yerini almıştır.

Üstad Sınıfı / Hakan NUSRET

Türk'ün Muhasebesi

TÜRK'ÜN MUHASEBESİ

Başlıklar

- 1-Oluş
- 2-Sebep
- 3-Teşhis
- 4-Kendi Zaviyemizden Avrupalılık
- 5-Avrupalı Tuzağı
- 6-Bugünkü Dünya
- 7-Doğan Dünya ve Biz
- 8-Olmadı Olmaz
- 9-Bu Ağacın Yemişleri
- 10-Tek Kelimeyle Kurtuluş Yolu
- 11-Ahlak Davamız
- 12-Ahlak Kaynağımız

Oluş

İrkımız, ikinci insan tohumu olan Yafes'e kadar uzatılmıştır. Biz, yani Türk, Doğunun kendi dairesi içinde, onun (karakteristik) niteliklerine tamamen bürünmemiş olsak da, gün gelmiş Batıya yenilmiş, gün gelmiş Batıyı yenmiş olarak, bu Batı ve Doğu kümelenişinde kesinlikle Doğu zarfında bulunmuşuzdur. Doğunun merkezine uzak düşsek, yani bir bakıma Doğu olmasak bile, asla ve asla Batı olmamış, Doğulu oluşumuzun veya Doğuya olan yakınlık ve temayülümüzün gizli ama tesirli sebebi de Batı olmayışımızdan gelmiştir... Batı değilsek, Doğuyuzdur ve biricik mesele Doğu zarfındaki yerimiz ve ırk mayamızla Doğunun ekmeğinin teknesi arasındaki uyumdur...

Biz, en zirve dönemimizde, bedenimizle Doğunun ruhunu heykelleştirmiş olduk. İş ve hamle planında salahiyeti Araplardan devralarak ufku bayrak kulesi belleyecek kadar aşk, vecd ve inançta yetkinliğe ulaştık. Daha önceleri dağınık ve kendini ifade edemeyen parçalarımız, İslamiyet ile kalıba girdi, şahsiyet ve istikamet kazandı.

Oluş kısmında Üstad, İslamiyet ile kubbeleşip müşahhaslaşan Türkün ruh ve iş muhasebesini, Bozkurttan başlatarak Cumhuriyet'in ilk yıllarına dek ana çizgileriyle ortaya koymuştur.

Bozkurt, burada oldukça ehemmiyetli bir yere sahiptir. Zira onun, Anadolu'ya (toprağa) olan ilk bağlılık ve perçinlenişi, geriye doğru zamanı ve mekânı meçhul seyrimizi artık toprağa perçinleyip kemikleştirmiş, bir bakıma mücerret (mana)yı müşahhas plana getirerek onu (madde)ye naksetmiştir. Bu vaziyeti, kalbinde o ana kadar biriktirdiği hisleri nihayet (tuval)e işleyen ressamın, hissi fikirleştirecek hamleyi yapması şeklinde tasavvur edebiliriz.

Türk, tarihi seyir içinde ruhundaki kubbeleşmeyi, içindeki iptidai hissiyatın (madde) ye ve (iş)e dönüşmesini İslamiyet ile yakalamış, kendisiyle İslamiyet arasındaki mayalanma olumlu yönde ilerledikçe (iş) ve (madde) planında bu mayalanmanın ürünü olan mükemmelliğe bayrak açmıştır.

Bu şahlanışın ardından, sebeplerini bir sonraki başlıkta müşahede edeceğimiz duraklama, sarsılma ve tökezleme evreleri Kara Mustafa Paşa ile başlayıp, bugüne kadar gelmiştir.

Sebep

Türkün fikir ve hissiyatıyla kendini bulduğu, yani bir surete sahip olup billurlaşması İslamiyet ile başlamış ve onunla devam etmiştir. Bu teşhis, üzerinde en küçük ayar hatasının kabul edilemeyeceği kadar hassas ve o nispette mutlaktır. İki (hidrojen) ve bir (oksijen)in bir araya gelmesiyle nasıl su oluşuyorsa, ırkının İslamiyet'le izdivacıyla da Türk olmuştur.

Niçin olmadı, Doğunun maddi hamle ve icraat planında en dolgun ve verimli çılgırımızı yaşadığımız Osmanlı kadrosuyla, en yüksek merhaleye ulaştık da bunu niçin sürdüremedik? Ufak fasılalarla baş aşağı oluşumuzu niçin engelleyemedik? Veya soru şöyle olmalı; Bu kadar ilerlemişken, niçin bu ilerleyişin tesiri bize sürekli yetmedi, yıkılma temayülümüzün sebebi nedir? Bu son sorunun cevabı belki de her sorunun cevabıdır. İşte eczane, işte raf ve işte ilaç denilecek kadar kesin bir hüküm; tefekkür planındaki yoksulluğumuz... İçimizden, akli son raddesine kadar gerip İslami ruhaniyeti şuur potasında eriten bir İmam'ı Rabbani, İmamı Gazali'nin çıkmayışı... İslamiyet'le aramızdaki mayalanmanın en olgun vahidinde, yani Kanuni döneminde bile kendimizden İslamiyet'e kattığımız şey, sadece maddi iş ve hareket ten başka bir şey olmadı. İslamiyet'i yaşadık, farzlarını kanun, sünnetlerini kader belleyecek kadar yaşadık, doğru, fakat şuurlaştırdık mı? Tefekkür ile derinlerine inip yaşayışımızı sebebe bağlayabildik mi?

Üstad burada bütün her şeyi yelpazesine alan müthiş bir hüküm vermektedir. Biz, İslamiyet'i benliğimizle bütünleştirdikten sonra hissi idrak ve mizaçta fevkalade iyi, saf tefekkürde ise sınıf geçemeyecek kadar kötüydük. Tefekkür akademiasının heceleme evresini bile geçemedik. İşte dava budur! Akli son raddesine çektikten sonra ondan kurtulmak davası...

İslamiyet'in hikmet ve irfan müesseselerine ruhumuzla büsbütün giremedik. Onları bedahet hissiyle kabullenmek yerine, tefekkürle şuurlaştırıp özümsemeliydik. Kendimizi bulmak, bir daha kaybetmeyecek derecede bulmak için, İslamiyeti satıl üstü değil, derinlemesine, ezbercilik ve taklitçilikle değil, tefekkürle ve hususi renklerimizle koruyarak yaşamalıydık. Böyle olmayınca ruhumuz kemikleşemedi, kıkırdaksı bir vasıfta kaldı ve Batının gittikçe şiddetlenen darbeleri karşısında dayanamadı, kendi taarruz taktiğini oluşturamadık, sadece can havliyle kendini müdafaa ettik...

Teşhis

Bu kısımda Üstad, yekûn hattında iflas yazılı olan muhasebe defterimizin, (Oluş) ve (Sebep) başlıklarında satıl üstü üzerinden geçtiği iflas nedenlerini tam manasıyla

müşahede etmektedir. Bu müşahede neticesinde çıkan teşhis, her meselenin çözüm şifresidir. Hangi meseleyi tetkik edersek edelim, hangi kapının anahtarı kurcalarsak kurcalayalım, muhakkak ki, nihayette (tefekür) planındaki yoksulluğumuza ulaşacağımız gibi, muvaffakiyet için oluşturulacağımız her sistemin başında da, yine aynı katiyetle, ya doğrudan ya da dolaylı olarak tefekür mefhumunun kapısına ulaşacağız.

Ne Doğu'nun kendi içindeki ruhaniyetini ne de İslamiyet'ten emdiğimiz ruhaniyeti tefekürle şuurlaştıramayan, dolayısıyla (madde) üzerinde tahakküm kuramayan biz, (Rönesans) ile madde planında şuurunu bulan Batı karşısında dize geldik. Demek ki, ne kadar şaşalı ve keyfiyetli olursa olsun, kendini (madde) planında ifade edemeyen (ruh), en sakat ve mesnetsiz soydan bile olsa (madde)ye tahakküm kuran sistemin önünde mağlubiyete abonedir. Ve bu mağlubiyet hali, ruhun, feyzini kendi köklerinden alarak kendi asli renk ve nakışlarıyla işleyeceği (madde) ile aksiyonunu idrak edene kadar katlana katlana devam edecektir.

İflasımız 17. ve 18. asırlarda aşk, vecd ve her türlü fikir ve his uzuvlarımızın kangrenleşmesiyle başladı, Tanzimat ile birlikte ruh kökümüzle irtibatımız iyice kesildi. Bu bozuk dönemin veled-i zinaları olan cüce ve taklitçi politika adamlarının gündelik muvaffakiyetleri uzun vadede hezimetimiz oldu. Kurtuluş savaşında sadece (mekân) planında bir zafere ulaştık, daha sonra topraklarımızı elinden kurtardığımız Batı dünyasına ruhumuzu teslim ederek bu muvaffakiyeti madde planında ibaret bıraktık, bağlı olduğumuz ruh kökümüzü Batının izinden yürümek uğruna feda ettik. Üzerimize hayâsızca gelen Batı dünyasını Milli birliğimizle ayağa kaldırdık, fakat sular çekilince bizi ayakta tutacak maneviyatı bulamadık, daha doğrusu arayamadık...

Kendi Zaviyemizden Avrupalılık

Evet, bizi (mekân) planından tasfiye etmek için harekete geçen Batı dünyasını ruhumuzla durdurduktan sonra, ne hazindir ki ruhumuzu Batıya teslim eden senedin imzasını kendimiz attık.

Bu bölümde Üstad, Avrupa'nın en mahrem noktalarını tetkik ederek aramızdaki maya farkını ifşa ediyor. Girişte Avrupa'yı topyekûn menziline alan şu teşhisi mutlaktır; "Avrupalı, aşağı yukarı şu temel unsurlardan mürekkeptir: metod, sistem, akılla maddeye tahakküm sistemi, laboratuvar tecrübesi, Yunani ve Hencesi zevk..."

Avrupa'dan ne aldık? Daha doğrusu Avrupalı, bize kendinden ne verdi? Cevap, çapı feza kadar geniş olan bir sıfırdır... Her defasında elimizdeki (milyon)ları aynı kuru şehvetle bu sıfırla çarptık ve her defasında elimizde sıfırla geri döndük. Biz, Avrupalıya benzemeye çalıştıkça Avrupalı bize sadece sahip olduklarının sathındaki çerez mahiyetindeki yemişi verdi. Sahip olduğunun asıl manasını, yani doyurucu aş, kendine sakladı. Biz onun şapkasını, pantolonunu, ceketini alarak ona benzediğimiz sandık, hâlbuki yaptığımız tek şey kendimizi kaybetmektir, anlayamadık!...

Üstad, her şeyi hakkıyla anlamak için iki şart koyuyor; ya Doğu'yu üstün ve hakiki manasıyla anlamış Doğulu olmalı, ya da meseleye ruhi buhranının farkında olan Avrupalı zaviyesinden bakmalı... Bu iki vaziyetten ilki işi müspet, ikincisi ise menfi açıdan halletmeye yeter. Ama biz, ne gerçek ve üstün manasıyla Doğulu, ne de hakiki manasıyla Avrupalıyız. Halimiz, meşhur olmak için baba evinden kaçıp, kendimizi nüfuzuna alacağını sandığımız (pavyon) taşeronlarının maskarası olup, onların ancak kapı diplerinde kabul görüp, yemek artıklarını gıda eden kadınlara benziyor.

Avrupalı Tuzağı

Biz, kendimizi kaybettiğimiz ölçüde Avrupalıya yaklaşabiliriz ve eğer bir gün tamamen Avrupalı olacaksak, bugün olanca tahribatına rağmen hala sımsıkı tutunup müdafaa hakkını nefsimizde görebildiğimiz kültür ve maneviyat halatımızdan, o gün tek bir tel bile kalmayacaktır.

Avrupalının en büyük tuzağı, kaynağı samimiyetsizliği olan sahtekârlığıdır. Kendi nefsinde, bizimle kendisi arasına kalın çizgiler bırakıp, hakikatte bizim ona yaklaşmamızı felaket olarak düşünürken, ona satıhta yaklaşıp özümseyip benimsemek yerine kopya edip, bir nevi cansız mankeni oldukça, bu halimizi muvaffakiyet olarak yaftaladı, bizi alkışladı. Ezelden beri kin güttüğü bu avın kendi ayaklarıyla tuzağına yerleşip orayı mesken bellemesini içinden gülerek izledi...

Üstad burada Avrupalının bize bakışındaki sahtelik ve samimiyetsizliği ifşa edici güzel bir örnek vermektedir. “Yarın, farz bu ya, kendi başımıza ve dışardan tek yardım almadan bir sanayi kurmaya muvaffak olur ve iptidai toprak mahsullerimiz karşılığında civata ve somunlarına kadar dışardan getirdiğimiz aletlerin kaynağını, fikir planından döküm potasına kadar benimsemek kudretine geçer, Avrupalının da buna müsaade ettiğini göreceğ olursak, o vakit onun bizi sevdiğine ve tuttuğuna inanabiliriz. Hâlbuki Türk milletinde böyle bir yetkinlik, Avrupalıyı kendi topraklarına tarafımızdan bir tecavüz olmuş kadar şahlandıracak ve her vasıtayla buna engel olmaya zorlayacaktır.”

Avrupalı olmayı mefkûre belleyişimizin en büyük sebeplerinden biri, Avrupa'nın sanayi alanındaki yetkinliği idi. Avrupanın bu yetkinliğe nasıl ulaştığını, bu aksiyonunun şifrelerini, farikalarını hesaba katmadan, gökte uçan tayyareyi parmağıyla işaret edip ebeveynlerinden bunu isteyip mızızlanan çocuklar gibi, nedenini, hacmini, imkân dairesini hesaplayamadan istedik... Anlamadık ki Sanayi İnkılâbıyla atağa geçen Batının bu aksiyon hamlesinin kökleri, kendi ruhlarıdır. Her hamlelerinin şah damarı Hıristiyanlığa bağlıdır, bunu göremedik. Madde üzerinde tahakküm kurmak için, ruhun keyfiyetini idrak edemedik.

Doğu ve Batı arasındaki münasebeti ve aksiyonu heceleyemeyen biz, bu tuzağa kendi ayaklarımızla gittik.

Anlamadık ki, Batı sadece madde üzerindeki yetkinliğiyle, ruhunun maddedeki tekâmülünü oluşturamayan Doğu'nun, yani kendi madde tezinden mahrum olan Doğu'nun, bu zaafını kendi madde yetkinliğini kullanarak onu istismar etmeye memurdur...

Bugünkü Dünya

Okumak bir kenara, bir türlü heceleyemediğimiz, göremediğimiz şey, mazisi ve atisi arasındaki sıratın eşliğinde olan bugünkü dünyadır...

Üstad bugünkü dünyanın vaziyetinin muhasebesine Batı dünyasıyla başlıyor. Ona göre ruh köklerinden kopup tam bir buhran halinde olan Batı dünyası, yeni bir nizam ve mefkûre birliği için I. ve II. Dünya Savaşlarıyla harekete geçmiş, kaybettiği ruhi muvazeneği elde etmek için kendi içinde müthiş bir mücadeleye girişmiştir.

Bizim ise, ortalığı mahşere benzeyen bu harpteki yerimiz, yeraltlarındaki kapakları örtük sığınaklar oldu. Hiçbir taktiğimiz, söyleyecek sözümüz olmadı. Tek tesellimiz, kaynağını mazimizden alan dış politikadaki saygınlığımız oldu.

Eğer kaybolmak istemiyorsak, bugünkü dünyayı iç nakışları ve dış çizgileriyle, en mahrem noktalarını ifa edecek şekilde çözümlenmek zorundayız. Madem içimize, dışımıza ona uyduramayacak kadar yabancılaştık, o zaman dışımızı üstün ve gerçek manasıyla görüp, iç ıslahımızı ona göre yapmak zorundayız. Üstad bunun için, yani; dünü, bugünü, yarını, kendimizi, Batı'yı, mekânı, zamanı, yani topyekûn her şeyi muhasebe edebilecek irfan ve idrak seviyesine ulaşmamız gerektiğini şart koşuyor.

Bugünkü dünya, Avrupalının madde üzerindeki şaşalı tahakkümüne mukabil, aynı nispette bir maneviyat faciası halindedir. Tabiatı ve eşyayı kırbacının altına alan Batı, kökü Hıristiyanlık olan mesnedi kırılğan ve hassas olan ruhaniyetini büsbütün taşa çalmıştır.

Doğan Dünya ve Biz

Bir önceki başlıkta da değindiğimiz gibi yarına yepyeni bir nizam ve mefkûre birliği içinde girebilmek için bugünkü dünyayı en mahrem çizgilerine kadar tetkik etmemiz lazımdır.

Üstad bu kısımda Batı dünyasındaki bütün fikir akımlarını teker teker müşahede masasına yatırıp, bir birini tamamlamayan, daha doğrusu birbirilerinin eksikliklerini nefslerinde tamamlayarak kendi eksiklikleriyle yenilerine yol açan mefkûrelerin her birinin iç yüzünü kesin hükümlerle müşahede etmektedir.

Bu müşahede neticesinde ortaya çıkan röntgenin sonucu, hiç de yabancısı olduğumuz cinsten değildir. Dünya, muhtelif mefkûrelerin iyi yönleriyle yamadığı şu veya bu kıymet veya hakikat ölçülerinden değil, bizzat kıymet ve hakikat mefhumlarının tabii olduğu can evinden yaralıdır. Yani dünya, kalbinden yaralanmış, ortaya atılan Komünizm, liberalizm gibi fikriyatlar sadece deri üzerindeki küçük kanamaları durdurabilmiş, kalpteki asıl yara, ağırlaşa ağırlaşa bugüne gelmiştir.

İşte biz, bu buhranlar eşiğinde doğacak dünyanın biricik kurtuluş haritasını kendi cebimizde kaybedip, onu, ruhen hali bizden bin beter olan Batı'nın delik dipli kesesinde aradık, aramaktayız.

Olmadı Olmaz

Bu kısımda Üstad, en kaba tabirle, doğacak dünya üzerinde hissedar olamayışımızın niçinini, bu olamayışın ictimai ve politik sebepleriyle yine aynı sahalardaki aksülamellerinin muhasebesini yapmaktadır.

Anahtar kavram, iç muhasebedir. İç muhasebeden yoksun yaşadık. Kaybolan aşk ve vecdimizle birlikte madde planındaki hezimetimizin nedenini arayamadık, ne çöküş devrinde ne de özellikle Tanzimat'tan sonra uyandırılmadık. İç muhasebemizi yapmayınca üzerimize akın akın gelen Batı dünyası karşısında vakarlı bir duruş sergileyemedik, çöküntümüzü sebebe bağlayamadık, şuurlaştıramadık. Böyle olunca hiç bir ibda hamlemiz olmadı, İstiklal Savaşı, duran kalbimizi bir (elektroşok) hamlesiyle canlandırdı. Bizi hasta yatağımızdan ayağı kaldırdı. Fakat iş, ayağa kalkmaktan ibaret değildi, asıl mesele ayakta durabilmektir. Bunu yapamadık. Batı'dan ithal ettiğimiz İnkılâp, ruhumuzdaki gerçek oluşun son istidadını da çarçur etti.

Bu Ağacın Yemişleri

Üstad, Doğu'nun bütün renk ve desenlerini üzerimizden kazıyıp Batı'nın çıplaklığını giyinişimizi, ağaç, yemiş ve kök mefhumlarıyla eksiksiz ve mükemmel bir şekilde tasavvur etmiştir. Batıcılığı eksiksiz ve en mahrem çizgileriyle ifşa etmek istersek, onu ve yemişlerini bir ağaç üzerinde tasavvur etmeliyiz. Batıya yaklaştığımızı sandık, ama yaptığımız tek şey Doğudan uzaklaşmak oldu.

Bu ağacın, kökleri ve dalları arasındaki irtibatı kesilmiştir. Bu ağacın dallarındaki, kökünden beslenen yemişler değil, Batı'dan ithal edilip Noel ağaçlarına iliştirilen jelâtinli nesnelere gibi yapay ve kesinlikle bu ağacın kendi asli ürünü olmayan yemişlerdir. Bu ağacın kökleriyle dalları arasındaki mühür çözülmedikçe de bu ağaç kendi yemişlerini veremeyecek, her zaman Batı'nın ithal malı yemişlerinin sergilendiği cansız manken olarak kalmaya mahkûm olacaktır.

Tefekkürle şuurlaştıramadığımız, dolayısıyla idrak edip muhasebesini yapamadığımız çöküşümüzün ictimai plandaki tezahürü olan bu ağaç, Üstadın 'Ahşap Konak' adlı piyesinde bütün teferruatıyla ve en mahrem çizgilerine kadar ifşa edilmektedir.

Hezimet ve iflasımızın bu kadar belirginleştiği, muvazenesizliğimizin destanlık çapa eriştiği bu vaziyette Üstad, şu sözlerle kurtuluş iksirimizin formülünü vermektedir; "Muhtaç olduğumuz İnkılâp, yeni zaman yemişlerinin en olgun ve şifalılıklarına bu ağacın kökünden kan ve hayat emdirmek işidir ve artık vadesi taşan bu işin bir gece sonraya

dahi tahammülü kalmamıştır”

Tek Kelimeyle Kurtuluş Yolu

Daha önce muhtelif kısımlarda ve muhtelif mevzuların izahında satıh üstü üzerinden geçtiğimiz mevzu, yani kendi cebimizde kaybetmişken Batı adamının cebinde aradığımız –daha doğrusu kaybettiğimiz- ilaç... Bu ilacın ismi İslamiyet'tir

Üstad, bu bahiste Türkün tarih içindeki seyrini muhasebe ederken, fıtratı icabı onu aslana benzetmektedir. Zaman ve mekân şartları içinde bu aslan iki zıt kutuptan birine tabii olmak zorundadır. O, ya ruhundaki kudreti madde planında ifade eden ormanların hâkimi, ya da ruhundaki hâkimiyet istidadını sürekli mahfuz tutmak memuriyetindeki, hamlesiz ve revnaksız kafes aslanıdır. Bu iki makam arasında kötünün iyisini seçmek gibi bir alternatifi ya da muvazenesi namevcuttur.

İşte, önce kendinden, sonra çevresiyle ve nihayet dünya çapındaki kurtuluş inkılâbının kudret ve hacim istidadını benliğinde mahfuz tutan Türkü harekete geçirecek biricik reçete, İSLAMİYETTİR.

Üstad, kaybettiğimiz ruhumuzu temin ettikten sonra yukarda bahsettiğimiz dünya çapında bir inkılâp hareketi için, İslamiyet ile birlikte fikir ve irfan mefhumlarında da yüksek bir yetkinliğe ulaşmamızın şart olduğunu şu sözleriyle ifade eder: “...sağ elimizde Allah'ın kul parmağı girmemiş biricik Kitabı, sol elimizde insanoğlunun olanca fikir ve iş kütüphanesi, ani bir şahlanışla, kendi kendimizi bulma! Kurtuluşumuzun ve dünya çapındaki kurtarıcılığımızın reçetesi sadece budur ve bu reçetenin temel unsuru İslamiyettir.”

Ahlak Davamız

Üstad, ahlak mefhumunun tarih içindeki seyrini, kaynaklarını ve ehemmiyetini özetledikten sonra bizim ahlak kaynağımızı, dün kaba softa ham yobazın, bugün de kuru Batı hayranları tarafından binbir tahribata uğrayan İslamiyet olarak gösteriyor. Kaba softa bilerek veya bilmeyerek ahlakımızın iman kaynağını kurutmuş, Batı hayranı ise köküne kastetmiştir.

Ahlakın tam ve icra planında yetkin olması için onun kaynağı olan dine, kayıtsız bir teslimiyet halinde olması lazımdır. Oysa inkârcı Batı Hayranının marifetiyle dinimiz ile aramızdaki bağ tahrip edilmiş, bunun yerine de yeni bir ahlak telakkisi namzet gösterilemeyince, bugünkü ahlaki çöküşümüz başlamıştır.

Ahlak, öyle bir mefhumdur ki, insanların cemiyetin her şeyinin aksülamelidir. Evet, o cemiyet ve ferdin ruhsal ve fikirsel gelişimini temel alıp onun topyekûn muhasebesini kendinde aksettiren harikulade bir ölçüm cihazıdır. Havanın sıcaklığı nasıl (termometre) ile ve basıncı (barometre) ile murakabe ediliyorsa, fert ve cemiyetin muhatap olduğu fikirsel ve ruhsal gelişim o cemiyetin ahlakıyla ölçülür.

Bizim ahlaki cinayetimizin aşağı yukarı üç faili vardır; ilki kaba softa ham yobaz, ikincisi kuru Batı hayranlığı ve sahte ilerililik merakı, sonuncusu ise ikincisinin kâğıt üzerindeki hali, yani Cumhuriyet İnkılâbıdır.

Üstad, hakiki manada Türk olan herkesten bu ahlaki çöküşün hesabını sormasını, ancak bunun hesabını soruşunun samimi şiddet ve ölçüsü nispetinde hakiki manada Türk olunabileceğini haykırıyor. Türk için bunun hesabını sormak bir hususi bir ayrıcalık değil, onun boynunun borcudur!

Ahlak Kaynağımız

Kayıtsız ve şartsız, üzerinde tek saniye yutkunmadan, olanca bedahet hissimizle bir kez daha haykıralım ki, bizim ahlak kaynağımız sadece İslamiyettir.

Bu mutlak hükümden sonra Üstad, olmayanı, olması gerekeni. Olmayanın niçin olmadığını,

olmaya namzet olanın nasıl olacağını rikkatle ifade eder.

Mazimizde (olan) her şey, bu İslam ahlakına olan yakınlığımızın mahsulü olarak oldu. Ve (ol)mayan her şey, gayet tabii olarak aynı ahlaka uzak düşüşümüzden olmadı.

İslamiyete tam nüfuz etmek biricik gayedir. Kaba softa ham yobaz gibi taklitçilikle sathında kalmak değil, tefekkürle derinliğine nüfuz etmek. İşte davaların davası...

Not: Bu inceleme, İdeologya Örgüsü'nün belki de kalbi olan Türkün Muhasebesi'ni konu almakta, fakat kati suretle onu kendinden ibaret bilme veya o şekilde bildirme mecnunluğunda değildir. Üstadın feza çapındaki hacimli eserinin bu bölümü karşısında, serçe parmağı kadar zayıf ve güneş karşısında idare lambası kadar sönük bu incelemenin tek meziyet ve mahareti, onun (broşür)ü olabilme liyakatidir ve biricik kıymet hükmü budur. Bu incelemenin biricik muradı, içinde Üstad ve İdeologya Örgüsü üzerinde gene serçe parmağı küçüklüğünde bile olsa istidad ve temayül taşıyan herkesi, ona götürecektir, ilham ve yabancılığından bir nebze çıkaracak kaba bir ön malumat manzumeliğinden ibarettir. (Broşür), çizgi ve desenleriyle kendi içinde ne kadar başarılı olursa olsun, bahsettiği asıl (yer)i, onun kokusunu, iklimini, rengini ondan daha iyi verebilmekten azami derecede uzaktır. İdeologya Örgüsünde Türkün Muhasebesini tam manasıyla tanıyıp, bütün çizgi ve nakışlarıyla görüp, asıl kaynağını ve asıl yemişini müşahade için, sizleri Üstadın bu keyfiyette namütenahi eserine yönlendirmeyi vazifem bilirim.

İdeologya Sınıfı / Cihat

Tarih Hükmü: Nasıl Bozulduk

V – TARİH HÜKMÜ: NASIL BOZULDUK

Herhangi bir iddia sahibi olmaksızın ve üstadın İdeologya Örgüsü eserini daha kolay kavrama gayesi ile hazırladığımız bu çalışmada "ortaya koyduğumuz her türlü kayda değer noktalar üstada aitken, manasını yansıtmadığımız veya yanlış aksettirdiğimiz noktaların hepsi ise kendi nefsimize aittir" anlayışını şiar edindik. Hazırladığımız çalışmamızda üstadın eserine tamamen sadık kaldık. Kitabın orjinalinde aktarılan anlamları biz de sade bir dille ama yine üstadın üslubunu da andıracak tarzda ifade ettik. Ve kitapta çok açık manalara sahip olan veya püf noktayı gösteren bazı cümlelerini aynen aktardık. Genel olarak anlam bütünlüğü sağlamaya ve eserin vermek istediği manayı biz de aynen vermeye çalıştık... Büyük Doğu'nun namütenahi zenginliğine sahip gönüllerine selam olsun...

- 1) Fasledici Tarih Çizgisi
- 2) İslam Nasıl Bozuldu
  - a-) Kanuni Devrinde
  - b-) Kanuniden Sonra
- 3) Tanzimat Devrinde
- 4) Meşrutiyet Devrinde
- 5) Son Devirde
- 6) Ahlak Yaralarımızdan Misaller

- 1) Fasledici Tarih Çizgisi

* Türklük, milatla başlayan ve 6 asır boyunca devam eden devrede kasırga gibi, şimşek gibi iken henüz kendisini bağlayıcı ruh kalıbını bulamamış vaziyettedir.

* 7. ve 8. asırda parça parça en asil teslim edasıyla kendisini İslam'a bağladı.

- * 9. ve 12. asırlar boyunca Türklük, bağlı olduğu yüce anlayış ikliminde yine parça parça en parlak medeniyetleri örmeğe başladı.
- * Gerçek medeniyet hamlemiz ise Osmanlı'nın kuruluşuydur. 13. asır ...
- * 14. asır bazı çözümlere rağmen nizam, aşk ve taarruz devremiz. Muhasebemiz Batıya doğrudur.
- * 15. asır aynı nizam aşk ve taarruzla birlikte, yeni bir çağ açacak kadar kuvvette.
- * 16. asır tarihin en büyük devleti halinde gurur ve hissizlik bir arada, aşk ve vecdimiz donmaya başlamış. Batıya dikkat etmez bir vaziyetteyiz.
- * 17. y.y.'da donan ruhumuz meydanı kaba yobaza terk etti. Maddi ve manevi en şanlı taarruz hamlemiz, birden bire en hazin müdafaa çabasına döndü.
- * 18. asırda maddeyi sistemleştiren ve akli her cephesiyle kullanan Batı karşısında, ham softa ve kaba yobazların elinde esir ve ümitsiz haldeyiz. En acıklı hezimetlere göğüs germekle meşgulüz! Fakat imparatorluk o kadar cüsselidir ki, can çekişirken bile dünyayı titretmektedir.
- * 19. asır da aynı yobaz tipi yerini takma beyinli Avrupa taklitçilerine bırakmak üzeredir. Batının bir türlü deviremediği muazzam ağacı içten kurutma yolu bulunmuştur. Böylece tam ruhi ve yarı maddi müstemlekeleşme çığrımız açılır.
- * 20. asırda cinnet geçiren birbirinin boğazına sarılan Batı dünyasının bu cinnetine rağmen tasfiye çanlarımız çalınır. Garp buhranlarının tezadları sayesinde İstiklal davamızı maddeden kazanırız, fakat manen ezdiririz. 2. Dünya Harbi sonrasında ise ölüm köprüsüne getirilir, orada bırakılırız.
- * Biri tarihin bittiği ve bir başkasının başlamak üzere bulunduğu fasledici çizgi üzerindeyiz. Yalnız bu çizgiyi görmek, tedbirlerini de bulmaktır.
- * Bu çizgide icrayı hükümet, ya hep ya hiçe varır. Gaye "Hep"e...

2) İslam Nasıl Bozuldu

a-) Kanuni Devrinde

- * En ileri dünya görüşü nazarında, İslam'ın nasıl bozulduğunu anlamak, onu bir daha kaybetmemektir.
- * İslam, ilk kez Kanuni Sultan Süleyman çağında bozulmuş fakat devrin şevketi bu manevi zaafı örtmüştür. Kimse de bu mevzuyu bilmez ve görmez. Zira gerçek tarihçimiz daha çıkmamıştır.
- * Kanuni çağında en korkunç tesirler Fars ve Bizans ruhundan gelenlerdir. Tıpkı Farsın korkunç tesirine kapılan Büyük İskender gibi. Kendisi büyük bir komutanken mabud olarak görünmek istemiş. Ve kurban olmuştur.
- * İnsanı mabudlaştırıp diğerlerini ona mahkumlaştıran Fars ve Bizans, ki Fars en zehirlisidir, İslam'ın, insanları eş gören ve hepsini kendi hükümlerine bağlı kılan anlayışının yerine geçmeye başlamış. Bu tesirde en baş örnek, şeyhülislam, öncesinde şura benzeri bir heyetle seçilirken Kanuni çağında bir memur gibi padişahın iradesine geçmiştir. Artık şeyhülislamlar hatır, gönül ve korku fetvalarına başlamıştır.
- * Bu zehirli tesir, her ne kadar din ve devlet adamları ulvi olsa da, İslam'ın ilk kez aldığı ve ileride genişleyeceği büyük yaradır.
- * Garbın Rönesans yani, maddeye tahakküm etmeye başladığı devirde bizdeki bu yara derin ruh ve istiklale rağmen, bizi hakikatsiz ölçü ezberciliğine tutundurmuştur.
- * Kanuni ile başlayan Yahudi istilası da cabası...

b-) Kanuniden Sonra

- * Kanuniden sonra başlayıp Tanzimat'a kadar devam eden devre, İslami bir irade içinde İslam'ı anlayamamak, kavrayamamak, tatbik edememek, insan ve cemiyet tecrübelerini İslami mihrakta toplayamamak, kısacası İslamiyet'i yeni zaman ve mekana hakim kılamamak; kuru ezbercilikle hayatı yeni oluşlar karşısında hareketsiz bırakmak şeklindedir.
- * Tam bu devrede Garp dünyası da Rönesans'ın ilk meyvalarını toplamaya başlamıştır. Bu durumda İslam dünyasına ve tefekkür alemine düşen borç, her şeyin İslam'a bağlı olduğunu göstermekken, küfür alemine sırt çevrilmiş, durum önemsenmemiş ve böylece İslam'ın hakkı verilmemiştir. Nihayet hakikatte dine zıt olarak din adına düşülen bu

gurur ve nefsanî halet, meydana şeriat maskesi altında şeriata ihanet edici ham ve kaba softa tipini çıkarmış ve asırlarca İslam ruhunu zulmet ve cendere içinde tutmuştur.

* İnsanlığa fayda sağlayan her buluş -eğer şeriata aykırı değilse- bizzat İslam'a karşı bir teyid ve hizmettir. Bu inceliğe rağmen otomobile şeytan arabası, matbaaya küfür aleti, Nizam-ı Cedit'in kaputuna küfür libası ve daha bilmem nelere bilmem ne hükmü veren ham ve kaba softayı, din ve hakikat katili kabul etmek lazım... Bu ihanet simsarları din mümessili bilinmiş ve cemiyetin mayasındaki sadakati sadakatsizliğe alet etmişlerdir.

* O devrede padişahlar, askerler, devlet erkanı, medrese kaçkınları, hep şeriat icrası adı altında şeriata zıt hareket etmiş, şeriati nefslerince uygulamışlar ve kimse de buna dur, din adına yaptığın bu şeyler dine zıt şeylerdir diyememiştir.

* Neticede Türk cemiyeti sırf dünya çapında mütefekkir yetiştirememek ve İslam'ı asliyetiyle anlayamamak ve tatbik edememek yüzünden bu hallere gelmiş; İslamlığı, şahısların temsil kadrosunda, en nazik yerlerinden bozmuş ve yaralamıştır.

3) Tanzimat Devrinde

* İslam'ın bozulmuş ve müslümanların umumi bozgunu bu devirde en vahametli safhasına girmiştir.

* İslam'ın bütün çarelerden uzaklaştırılarak, itibardan düşürülerek bozulduğu ilk ve katil devir bu devirdir.

* İslam, Tanzimat'ta güya hissiyle dinine bağlı görüldüğü halde, fikriyle rakip dünyaya teslim bayrağını çekmiş, onları her şeyiyle tasdik etmiş, buna rağmen dünya görüşünü koruyabileceği zannına kapılmış ve toptan kaybetmiştir. Ve yine böylece, evvelki ham ve kaba softalık, aynı çapta, fakat kendi kendisine zıt istikamette bir başka hamlık ve kabalık doğuracak yemişini verdi ve İslamiyet cemiyet ruhundan tamamen kaybolmaya başladı.

* Bu devrede de mütefekkersiz ve bu gidişi durduracak bir uyarıcı bulunmamakta.

* Tanzimat'ın olmaması değil, aksine İslamlık emrinde ve çok daha geniş ve köklü bir hareket şeklinde olması lazımdı.

* Halbuki, Tanzimat, kekeme bir eda ile, İslam'ı mahkum ve Garp dünyasını hakim tanıdığını söylemeden söyleyen, kısır ve korkak bir hareket şeklinde oldu.

* Gülhane fermanı, İslam'ı zahirde medh, fakat batında zemmedici, köksüz ve yönsüz, bir dalalet vesikasıdır.

* İslam'ı, kendi içinden, layık ve amir olduğu terakki servetlerine kavuşturmak için rakip dünyanın teftişsiz ve murakabesiz kopyacılığına sevkeden 2 numaralı sahte münevverler bozdu ve bu katil çığır, ilk defa Tanzimat'la temel attı.

4) Meşrutiyet Devrinde

* İslam'ın Tanzimat devrindeki şuursuz bozulmuş Meşrutiyette meyvalarını vermeye başladı. Artık giderek artan şuurla bozulma başladı ve devam etti.

* Meşrutiyet, ruhuna gem takılmış fikirsiz Makedonyalı kabadayılardan elinde yol bulan Yahudilik, Masonluk ve dönmeliğin eseridir. Bu üç ayaklı sehpanın ipinde sallandırmak istediği ise İslamiyet!

* Müslümanlığı, Milliyetçiliği ve Türklüğü bu ellerden koruyan II. Abdulhamid yine bu güçlerin kurbanı olmuştur.

* Meşrutiyet, İslam ve Türk'e dair her şeyi bozmak ve infilak ettirmek gayesindeki gizli ve yabancı bir kurmay heyetin ahmak kuklalara oynattığı bir oyundan başka bir şey değildir!

* Oyun oynanmış ve muvaffakiyet tam olarak ele geçmiştir. Türklük ve Anadoluluktan nefretin marifet sayıldığı bu ilk devir Meşrutiyettir.

* Her türlü bozukluk misli çapta o devirde gelir.

* Meşrutiyet, yapanlarca belki de şuursuz, fakat yaptırılanlarca tam şuurlu olarak İslam'ı hedef alan bir harekettir!

5) Son Devirde

- * Son devirde İslam'ın nasıl bozulduğu her şeyiyle ortadadır. Ayan olan beyan istemez.
- * Mustafa Reşit Paşa'dan çıkan çizgi, bu son asırda İslam'ın bozuluşunda nihai bir devre değil, bir gaye ve netice teşkil etti. Ve bu çığırın seri malı politikacıları ve sözde münevverleri nazarında müslüman=cahil+ahmak+geri+yobaz+kaba sayıldı.
- * Artık İslam'ın bozuluşu her şubesiyle tamamlanmış, giden şey İslam olmuş, gelen şeyse hiç!
- * Böylece İslam ruhunun hafif baygınlık geçirmesiyle başımıza nelerin geleceği yine bu devrede görüldü.

6) Ahlak Yaralarımızdan Misaller

- * Dalkavukluk, beraberinde gelen ihlas yokluğu... Liyakat ölçüsünün iflası ve iltimas... Hırsızlık, hırsızlığın en korkunç şubesi olan rüşvet... Fuhuş... İçki(Vecd ve heyecanımızı zehirde arayacak nispette ruhumuz boş bırakılmış)... Cinayet... Kumar... Hile, yalan, riya, nefret, inkar, şüphe, istihza, kargaşalık...
- * İnsanoğlu, bizde ve bu son devirde alçalmaya bırakıldığı kadar, hiçbir zaman ve mekanda bırakılmadı.

İdeolocya Sınıfı / Fahri BESNEK

Takvimdeki Deniz (Şiir İncelemesi)

TAKVİMDEKİ DENİZ

Ölüm ve Üstad... Ölümün Üstad'ın şiirindeki yeri o kadar büyüktür ki, Çile başyapıtının bir bölümü ölüme ayrılmıştır. Tabii bu, ölümün sadece bu bölümdeki şiirlerle sınırlı kaldığı anlamına gelmiyor, çünkü Üstad neredeyse her şiirinde umut ve ölümü ustalıkla bir arada barındırmayı bilmiştir. Belki de Çile'yi okuyan insanlar üzerinde küçük bir anket çalışması yapılırsa ve aklınızda en çok kalan şeyi tek kelimeyle ifade eder misiniz diye sorulsa, verilecek cevaplarda en fazla ölüm mefhumu yer alır. Üstad ve ölüm mefhumu öyle bütünleşmiştir ki, Üstad'ın ölüme bakışı bir çok makaleye hatta kitaba konu olmuştur. (Necip Nazıl şiirinde ölüm senfonisi-Ekrem SAĞIROĞLU) Üstad'ın iç dünyasının yansıması olan şiirleri okunduğu zaman, birçok şiirin ortak özelliğinin ölüme duyulan özlem ve mutlak huzur için terk-i dünyanın şart olduğu görülür.

"An oluyor bir garip duyguya varıyorum,
Ben bu sefil dünyada acep ne arıyorum?.."

diyen Üstad bu garip duygudan kurtulmasının panzehirini de şöyle dile getirmektedir:

"Ölüm ölene bayram, bayrama sevinmek var
Oh ne güzel, bayramda tahta ata binmek var"

Üstad'ın ölüm konusundaki görüşleri ciltler dolduracak kadar inceleme ve araştırmalarla ele alınabilecek değerdedir. Ama Üstad Takvimdeki deniz şiirinde ölümlerle ilgili düşüncelerini öyle güzel özetlemiş ki, aslında hiçbir açıklamaya yer bırakmamış. Bize düşen O'nun öz olarak verdiğini naçizane birkaç kelimeyle sunmaya çalışmak oluyor:

TAKVİMDEKİ DENİZ

Üstad bu şiirde ölümü deniz kisvesine büründürerek karşımıza çıkartıyor. Ölüme duyulan hasretin büyüklüğü denizin derinliğiyle vücut buluyor:

Hasreti denizlerin,

Denizler kadar derin
Ve o kadar bucaksız...

Kendisini içine çekecek olan deniz, ömrün günlerinin tükenmesiyle gün ışığına çıkan ölüm gibi yaprakları tükenmiş, kullanılmış bir takvimde tüm haşmetiyle çalkalanıyorken çıkar karşısına:

Ta karşımda, yapraksız,
Kullanılmış bir takvim..
Üzerinde bir resim:
Azgın, sonsuz bir deniz;
Kaygısız, düşüncesiz,
Çalkanıyor boşlukta.

Kendisinin ölüm karşısındaki acizliğini belirtmek istercesine, kendisini, gördüğü gemiyi denizin içinde bir nokta olarak tasavvur ediyor:

Resimdeyse bir nokta:
Yana yatmış bir gemi..
Kaybettiği âlemi
Arıyor deryalarda.

Birden resmin içinde buluyor kendisini. Ve kendisini kaybetmesine yol açıyor bu yolculuk:

Bu resim rüyalarda
Gibi aklımı çeldi;
Bana sahici geldi.
Geçtim kendi kendimden,

O kadar kendisini resmin içinde hisseder ki, artık denizin ıslaklığını yüzünde, yosunlarını ise ciğerinde hissetmektedir:

Yüzüme, o resimden,
Köpükler vurdu sandım;
Duymuş gibi tıkandım,
Ciğerimde bir yosun.

Artık önüne hiçbir engelin çıkamayacağına ve hasretini çektiği denize varacağına bütün benliğiyle inanmaktadır. Ve eğer varamazsa bu hasretin onu yakacağını belirtirken denize kavuşmanın bir yok oluş değil, asıl kavuşamamanın onun için bir yok oluş olacağını dile getirmektedir:

Artık beni kim tutsun?
Denizler oldu tasam.
Yakar, onu bulmazsam,
Beni bu hasret, dedim,
Varırım, elbet, dedim,
Bir ömür geze geze,
Takvimdeki denize.

Birden o kadar hasretini çektiği vuslatla karşılaşınca hayretler içinde kalır. Hem bekler, hem de yüz yüze gelince şaşkınlığa düşer. Birden odasının içine denize yolculuğun habercisi olarak meltem dolmuştur. Artık yolculuğun başlayacağını hem eşyalar hem de kendisi farkındadır. Yolculuğun başlayacağını farkına varan eşyalar birden odada kıyamet koparırlar:

Ne var, bana ne oldu,
Odama nasıl doldu,

Birdenbire bu meltem?
Ve dalgalandı perdem,
Havalandı kâğıtlar.
Odamda kıyamet var!

Vuslat habercisi olan meltem birden kanı donduracak bir etki oluşturur. Evet, bekleniyordur ama hesap edilmeyen bir şeyler vardır sanki. Her ne olursa olsun artık başlamıştır yolculuk:

Ah yolculuk, yolculuk!
Ne kadar baygın, soluk,
O gün bizde betbeniz;
Ve ne titrek kalbimiz
Ve eşyamız ne küskün!

İşte şimdi yolculuğun en azılı engelleyicileriyle karşı karşıyadır:

Yola çıktığımız gün,
Bir sıraya dizilmiş,
Gözyaşlarını silmiş,
Bakarlar sinsi sinsi.

Denize hicretin bir ayrılık, bir kopuş, bir terk ediş olduğunu gösteren sahne yaşanmaya başlamıştır. Birden her şey değişir:

Niçin o ânda hepsi,
Bir kuş gibi hafifler,
Arkadan geleyim der?
Niçin o güne kadar,
Dilsiz duran ne kadar
Eşya varsa dirilir,
Yolumuza serpilir?
Ufak böcekler gibi,
Gezer onların kalbi,
Üstünde döşemenin.

Şimdi kendisini bir karmaşıklığın ortasında bulur. Ama vuslat zamanı gelmiştir ve titrek kalp son oyunlara aldırmadan bu mahşerin içinden sıyrılır:

Bir gizli didişmenin
Saati çalar o ân;
Birden bakar ki, insan,
Her şey karmakarışık.
Ayırmak olmaz artık
Bir kalbi bir taraktan;
Ve kalb, ağlayaraktan,
Çekilir geri geri,
Terkeder bu mahşeri.

Ve şiirin en son kısmında tasavvur edilen sahnede, Üstad tarafından yaşanılanlar, bu mahşeri terk ederken Üstad'ın neleri arkasında bıraktığı ve bayram olarak gördüğü denize hicretin gönlü hafifliyor olsa bile dönüp arkaya bakmaktan kendisini alamadığı, Şair-i azam sıfatının nereden geldiği bir kez daha gözler önüne serilircesine dile getiriliyor:

Bu mahşerin içinden
O gün ben de geçtim, ben;
Nem varsa, evim, anam,
Çocukluğum hatıram

Ve ne sevdalar serde,
Bıraktım gerilerde,
Kaçar gibi yangından.
Rüzgârların ardından,
Baktım da süzgün süzgün,
Kurşun yükünü gönlün,
Tüy gibi hafiflettim,
Denize hicret ettim...

Ve en son olarak ölüm teması ve Üstad deyince naçizane aklıma gelen mısrayı yazmazsam olmaz galiba. Ölümün bir yok oluş değil, tam aksine mutlu bir yeniden var oluş olduğunu daha güzel anlatan başka bir mısra olduğunu zannetmiyorum ve bana müsaade diyorum...

Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber
Hiç güzel olmasaydı ölür müydü Peygamber?...

Sevgi ve saygılarımla...

Üstad Sınıfı / Rabia OCAK

Tâ Mâverâdan (Şiir İncelemesi)

TÂ MÂVERÂDAN

Rüzgâr... Üstadın bu şiirde rüzgâr mefhumunu kullanmasını, rüzgârın, (aksiyon)u remzlendirmesi olarak düşünürsek, (fikir) hayatını başından sonuna bir rüzgârın doğuşu, esişi, kasırgaya dönüşü ve dinişi, daha doğrusu müspet yönde ilerleyişi şeklinde evrelere bölüp her biri hakkında fikir sahibi olmamız lazımdır.

Bu rüzgârın ilk işaretlerini Üstadın çocukluğu ve gençliği arasındaki manevî fakat iptidaî merhalesinde görmekteyiz. Bunu, henüz rüzgârın aksiyon cihetine erişmediği, uzaklardan bakılınca fantastik bir izlenim veren, kalıpsız ve kütesiz, dışına bir etki vermekten ziyade içine girildiğinde basıncını ve tesirini murakabe edebildiğimiz bir (sis) yumağı şeklinde tahayyül edebiliriz. Üstadın bu dönemdeki şiirlerine baktığımızda tül gibi ince, muşamba derecesinde sağlam ve bir arslan yavrusu kadar istidadlı olan hâleti ruhiyesini görmekteyiz.

Daha sonra yaşı ilerledikçe bu fikir istidadı ve kabuğuna gömülü manevî derinlik, kafasını bir kaplumbağa gibi dışarı çıkarır çıkarmaz (madde) ye çarpacak ve fikir ızdırabının ilk acısını alnından kan boşalıyor gibi yakından hissedecektir. Daha önce (sis) olarak ele aldığımız fikir süreci artık rüzgârlaşma dönemine girmiş, maganda kurşunu gibi başıboş ve bir o kadar tehlikeli boyutlara erişmiştir. (Kaldırımlar şiirini yazdığı dönem)

Yaşı ilerledikçe maddenin ardındaki sır perdesini aralama gayesi, başıboş bir şehvetten çıkıp ihtirasa, hatta ondan da öte, ruhunu doyuracak biricik gıda hüviyetine girmiştir. Hiçbir fikriyat, hiçbir (izm) bu açlığı bir süreliğine geçiştirip, ardından pekiştirmekten öteye gidemiyordur. Sürekli bir arayış, adını koyamadığı, tarifini yapamadığı, sadece ve sadece aradığını bildiği o sır... Cemiyette, kavanoz içindeki balık kadar münzevidir. Hayatın miskin, fikirsiz ve basmakalıp cereyanı içinde bir şey aramaktadır; pörsümeyen, güzelliği zamana, saltanatı mekâna esir olmayan bir şey, daha doğrusu o şeyin izini...

Bu arayış içinde akli son raddelerine kadar germiş, vesveseden, bulanıklıktan başka

bir şey bulamamıştır.

Daha sonra 'Benim hayatım budur!' diyeceği, hayatının neredeyse tümünü yelpazesine alan bu vaziyeti şöyle özetlemektedir:

" Hayatım, başından beri muazzam bir şeyi bulmanın cereyanı içinde akıyordu. Şu veya bu miskin vesilenin hassasiyeti içinde birini arıyordum.

Birini...

O, kim mi?

Allah'ın Sevgilisi...

Sonsuzluk ikliminin batmayan güneşi ve ebedilik sarayının paslanmaz tâcı...

Tek dava O'nu bulmakta, bulduracak olanı bulmaktaydı. Bin bir istikamette seke seke, sağa sola büküle büküle, renkten renge bulana bulana, hiçbir şeyden habersiz ve insandaki meccani emniyet ve bedahet saadeti karşısında şaşkın, hep o BİR etrafında helezonlar çizen bir hayat... (*) "

Gittikçe şiddetlenen, maddenin beş duyuyla sınırlı yalçın kayalıklarına başını vura vura benlik madenini sürekli törpüleyen bu fikir rüzgârı, nihayet efendisinin eteklerine, bir sobanın altında sıcaklığın saadetini arayan kedi gibi sinmiş, arayışı (melankolik) tesellileri delip, nihayet (bulduracak) iklimi girmiştir.

Kafasını kasıp kavuran vesveseler, yerini Efendisinin karşısında hayretle başlayıp hayranlığa gark olacak teslimiyete bırakmıştır. Artık (akıl)la olmayacağını anlamıştır. Madem hâlis imana yol verecek bedahet uzvumuz (akıl) ile zehirlenmiş, o zaman akı bu kez (panzehir) olarak bünyeye alıp yeniden ondan kurtulmak lazımdır. Bu gayede muvaffakiyete ermek, yani imanı tefekkür ile şuurlaştırmak, gayeler içinde belki de en faziletli olandır. Çünkü bu iş, vücutta, kalbi göğüs kafesiyle çevreleyip emniyete almakla eşdeğerdir.

İşte, Üstad, bu âna kadarki vaziyetini, muhasebenin yekûn hattına şu mısralarla geçmektedir;

Rüzgâr öyle esti, öyle esti ki,
Her şey uçup gitti, kaldı Yaradan.
Ayna düştü, hayal, perdelerdeki
Bir akiscik gibi çıktı aradan.

Bu iklimde de ruhunu bütünüyle (iman)a teslim edememenin, (hakikat)in hududundan içeri büsbütün girememenin, imanın tatbik ediciliği yerine sadece lafazanı olma tehlikesinin ızdırabını yaşamıştır. Bu hal, yaşama umudu kalmamış, yataklarda ızdırapla ölümü bekleyen ağır bir hastanın ölüm ile yaşam arasındaki ızdırabı gibi, ne ölümün madde ötesindeki dinginliğine ulaşabilme, ne de hastalıktan uzak bir yaşamı seçebilme alternatifinin olduğu bir hâldir. Evet, bir süreliğine diner gibi olan o (rüzgâr), Üstadın tırnaklarıyla kazıdığı, uğruna fikir ızdıraplarının en şiddetlilerini çektiği (iman)ını bir hamlede baş aşağı edecek olan (hatarat)lar şeklinde hortlamıştır. Bu (hatarat)lar nefis gibi, şahsı, (iman)dan bir süreç içinde değil de âni bir elektrik çarpması gibi, bir çırpıda çıkararak, ardından telafisinin düşünün bile kurulamayacağı bir hâldir ki Üstad, ya bedahetle (Allah!) deyip zafere erecek, ya da büsbütün kaybedişin feza çapındaki iflasının müflisi olacaktır.

İşte bu vaziyetteyken Üstad, (ulvî) bir temas beklemektedir. O ulvî temas ki, bütün olmazları mümkün kılacak, üzerine gelen, aksiyon kudretini haczederek (vesvese)lere karşı (iman) akıncılarını dirilişe geçirecek olan iman (kontra)sıdır. O ulvî temas... Şiirin ikinci kıtası işte bu ulvî davetiyeyi hecelelemektedir.

Sırtımı uykuda dürtüyor bir el:
Fırla yatağından koşar adım gel!
O bir minicik zar, kabuğunu del!
Seni çağırın var, tâ maverâdan!

Üstad niçin, bu davetiyeyi uykudayken aldığını vurgulamıştır, diye düşündüğümüzde aklımıza hemen (akıl) ve (gönül) arasındaki münasebet ve sıklet farkı gelmelidir. Uyku, kişinin şuur ve mantıktan soyutlandığı harikulade bir evredir. Bu evrede aniden uyandırılan kişi, bir müddet sadece (içgüdü)leriyle hareket eder, her uyarıya hissî mukabelede bulunur. İşte, mutasavvıfların ölçüsünün iklimini Üstad, bu şekilde kurgulamış ve şiirleştirmiştir.

(*) 0 ve Ben

Üstad Sınıfı / Cihat

Süleymanname (Şiir İncelemesi)

SÜLEYMANNAME' YE DAİR

"Sen gül diyarının yapma gülüsün!
Aynı yapmacıklıkla Çoban Sülü'sün!
Yoktur izlediğin bir dava yolu;
Bir bu yan , bir bu yan, büküntülüsün!"

Her ne kadar Isparta mis kokulu, güzel renkli, saf mayalı, doğal gülleriyle meşhursa da bizim Çoban Sülü bir o kadar yapay kalır yanında. Ruhsuz, gözboyayıcı, işe yaramaz, samimiyetsiz... Bu yüzden ona çobanlığı bile layık görmüyor çünkü çoban halktan ve dürüştür. Her dönem, her zaman dengesiz bir siyaset çizgisi olmuş, günü gününe, anı anına uymamıştır. Hatırlayalım: "DÜN,DÜNDÜR, BUGÜN BUGÜNDÜR." diye tarihe geçen bir kahramandır (!) Siyasi hayatı boyunca, oy toplamak uğruna kah dindar olmuş, kah halkçı kah millieçi... Hatta "TÜRBANLILAR ARABİSTAN'A" bile diyecek kadar aşmıştır kendini. Yani hep değişen şartlara uyan kıvrak bir imajı vardır.

"Türk'e zıt sermaye merkezlerinden,
Bu zikzaklı yolda hep, güdülüsün!"

Tutarsız fikirleri ve sözlerine güzel bir dokunuş Üstat'tan. İşin ekonomik boyutunda da millete ve milli çıkarlara aykırı olmaya devam etmiştir. Ve hep başkaları tarafından yönetilen bir kukla olarak addedilmiştir. Ayrıca "çoban-güdü" ilişkisi de Üstad'ın gözünden kaçmamış.

" Milli yekpârelik gelmez işine;
Bu yüzden parçalı, bölüntülüsün!
Ve devlete mason biraderlerin,
Tam da maslahata denk ödülüsün!"

Milli birlikten yana asla olmamıştır kendileri, çünkü esasen kökü ve dalları da MASON'dur. Hatta bunu orataya çıkararak Büyük Üstat'tır. Hep farklı maceralar peşinde milleti de arkasından sürüklemiş, halkçılık kandırmacasıyla oradan oraya sürükleyerek parçalamaya çok çabalamıştır "ıslahat" kisvesi altında.

"Ne sırdır sendeki bedava oluş!
Problemler içinde en müşkülüsün!"

Tabansız, zeminsiz bir yükselişe sahip olduğu için gizemli görünüyor. Asıl sebep gizemli görünüş altındaki çürük temeli göstermemektir. Mason desteğini gizleme çabası olabilir mi bu gizemliliğin sebebi? Ülkeyi binbir soruna itmişse de daha beteri

vardır: kendisi oluşturduğu sorunlardan bile daha büyük bir sorun, çözümü imkansız bir havuz problemi kıvamındadır. Dolaşmış bir ip yumağı misali...

" Fikir dağlar boyu kocaman kitap;
Sen de o kitabın bir virgülüsün!
Böyleyken ustasın göz bağcılıkta;
Cüceler sirkinin baş herkülüsün!"

Dilbilimsel açıdan baktığımızda virgül koca bir kitabın içinde ancak görsel bir öğedir, düzeni sağlar, karmaşıklığı önler. Yani görevi yüzeyseldir. Derinde olansa anlamdır, özdür. İşte Çoban Sülo da koskoca fikir deryasında minicik bir kum tanesi gibidir. Nerde kitaba harcanan mürekkep, nerde bir virgülün ederi??? Çekmediği fikir sancılarında dolayı Üstat'ın oklarını da yiyor. Cüce ve herkül sözcükleriyle de aynı tezat vurgulanmış. "Sirk" de fena durmamış hani!

"Gözyaşı ve çığlık vatanında sen,
Hüzün bahçesinin şen bülbülüsün!
Büzülmüş susarken mahzun hakikat,
Davuldan ziyade gümbürtülüsün!"

Yas mahallinde sükûnet gerek, ama bizimki açtığı onca belaya rağmen, herkes mağdur olmuşken mutlu ve mesut yaşamaktadır. Ne demiş atalarımız: "Boş teneke çok ses çıkarır." Gerçekleri susturup anca kendisi konuşmayı bilmiştir. Yıllar yılı hem ülkeyi hem milleti uyutmuştur sahte "çiftçi dostluğu" ile. E memleket de çiftçiliğe dayanınca...

"Teokratik rejim olmaz deyip de,
Peşinden Müslüman görüntülüsün!"

Yukarıda da değindiğimiz gibi çıkarına uygun gelince herkesten dindar olurken, işine gelmeyince de örtülülere güney hicret yolunu göstermekten geri kalmamıştır.

"Kolera, vergiler, zamlar, enflasyon;
Bir felaketsin ki, binbir türlüüsün!"

Liderlik yaptığı dönemlerdeki çeşitli sorunlara değinmiş Üstat. Kendisi, sebep olduğu belalardan da beterdir maalesef...

"Gelirsiz, giderli bütçelerinle,
Her yıl, milyar milyar köpürtülüsün!"

Her ne kadar bir dönem ekonomide büyüme sağlanmışsa da, ardından çok büyük bir borçlanmaya ve gerilemeye sürüklemiştir ülkemizi. Bu borçları Üstad "milyar milyar" olarak miktarlanmış. Kazanç yok ama kayıp çok yani...

"Okka okka vicdan satın alırsın;
Topuzu altından oy baskülüsün!
Bir gökdelen sanır seni gören göz;
Bilmez ki, temelden çöküntülüsün!"

Çeşitli vaatlerle halkı kandırıp iktidara gelmiş, çoğunluk hangi görüşteyse onu savunmuş bir siyasi. Vicdanları kullanarak, parayla pulla başa geçmiş bir lider... 0 heybetli cüssesinin altında ise fikir fakiri, beceriksiz, temelsiz bir adam yatar.

"Büyük Kongre, dikiş tutturduğun yer;
Meclise gelince söküntülüsün!"

Başarılı tadabildiği tek yer kendi partisidir. Zira onun kadar yeteneklisi yoktur. Kendi yandaşları içinde birinci de olsa iş halka hizmet etmeye, milletin çıkarlarına eğilmeye gelince sınıfta kalır. "Söküntülü" sözcüğüyle de belki birgün bütün

pisliklerinin çorap söküşü gibi ardı arkasına açığa çıkacağını anlatmak istemiştir Büyük Üstat. Nitekim haksız da sayılmaz. Kaç kişi artık Süleyman Demirel diyince "iyi adamdı." diyor ki???

"Bağlısın hak bilmez yeminlilere;
Hakkı bilenlerden çözüntülüsün!"

Yine mason biraderlerine gönderme yapmış, sanki ülkeyi mahvetmek için milli çıkarlara zıt bir yemin ettiğini anlatmıştır Üstat (Tam tersi olması gerekirken). Söz konusu gerçek "hakk" olduğunda ise sökülür, parçalanır, dökülür; yani sınıfta kalır.

"Üç buçuk mebusa kaldı diye fark,
Kim bilir, ne kadar üzüntülüsün."
Millet gökten adam dilensin, dursun
Ümit fakirinin baş keşkülüsün!"

Millet, girdiği çıkmazdan kendini kurtaracak birini beklerken aslında onda umuda dair hiçbir iz kalmamıştır. Fakir halkın fakir çanağına dönmüştür. Yani kendisi aslında bizzat fakirliğin, YOKluğun sembolüdür: inancın, vicdanın, umudun yokluğu/tokluğudur ondaki.

"Kuzum senin neren Anadolludur?
Türk'e Amerikan püskürtülüsün!"

Halka karşı milliyetçi geçinse de icraatları hatta icraatsızlıkları onun bir Amerikan uşağından başka bir şey olmadığını kanıtlar. "Püskürtü" sözcüğüyle Üstad adeta kaçılması gereken, başa musallat olan bir bela gibi düşünmüştür -ki doğru da yapmıştır "Çiftçinin dostu" kandırmacası aslında bir Amerikan maşalıdır.

"Farkın şu ki, eski Başbakanlardan,
Sen o belâların son püskülüsün!"

Bugüne kadar ülke bir türlü hak ettiği lidere kavuşmamış, herkesin elinde oradan oraya sürüklenmiştir halk. Ancak Demirel bunları da aratacak niteliktedir. "Son püskül"le belki de bu gidişe artık bir "DUR!" deneceğini ima etmiştir.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak: Üstad pek çok vicdan sahibi gibi haksız kazancın her türüsüne -para da, makam da- karşı çıkıyor. Demirel yıllarca koskoca bir milletin başında haksız yere başbakanlık koltuğunda oturmuştur. Ülkenin, maddiyatını da, maneviyatını da bozmaya çalışmıştır. Özellikle İsrail'le olan bağlantısı, bir milleti yıllarca yönettiği düşünülünce ürkütücü bir durumdur. Bu kadar zararlı çıktığımızı şükretmek lazım belki de...

Malûmunuz; Demirel'in en ilginç ve trajikomik yani dengesiz söylemleridir. Zaten bir fikir zemini, çilesi, düşünce sancısı asla olmamıştır, ona şüphe yok. Ancak bu kadar da uçlarda gezinmesi hayli gariptir. Kah hocalardan daha dindar, kah vicdansız ateistlerden daha imansız, kah en azılı komünistten daha bölücü olabilmiş; bunu ifşa etmekten de zerre kadar utanç duymamıştır. Demirel işte, naparsın???? Ne yüzde 99'u Müslüman olan bu milletin dinine, ne de çok büyük bir çoğunluğu devletine sadık olan insanların milliyet aşkına saygı duymuştur. En acısı da budur aslında. Bu adam yıllarca göz boyayarak iktidar ve en sonunda arkasındaki büyük destekler sayesinde reis-i cumhur olmuştur. Bu da içiyle dışının tezatlığını gösteriyor zaten: İçi bomboş, ülküsüz, mefkuresiz; dışı oy dolu, makam dolu...

SÜLEYMAN DEMİREL' DEN İNCİLER

*Türban özgürlük falan değildir. Bu gericiliktir. Orası üniversite, oranın kuralları var. Danıştay, Anayasa Mahkemesi karar vermiş. İlle başı bağlı okumak istiyorsan, başı bağlı olarak okunabilen yerler var, oraya git. Arabistan'da falan öyle yerler vardır,

oraya gidin. Orada okuyun.

**Bana, "Milliyetçiler de adam öldürüyor" dedirtemezsiniz.

***Bulut buluttur, bulutun akı da buluttur garası da, binaaneleyh, üzerine gonuşmaya değmez.

(Sayın Demirel, Yıldırım Akbulut için ne düşünüyorsunuz? diye soran gazeteciye)

****Çankaya'nın şişmanı (Turgut Özal için)

*****Çorum'u bırakın, Fatsa'ya bak (Çorum olayları hakkında düşüncülerini soran gazeteciye cevabı)

SAYGILARIMLA

niltuna

Siyah Pelerinli Adam (Eser İncelemesi)

SİYAH PELERİNLİ ADAM

I – Üstadda Tiyatro

Üstad, tiyatroyu, sanat keşifleri içinde en büyüğü olarak görür. Bizler, Üstad'ın herhangi bir piyesine –ister inceleme, ister seyir maksatlı olsun- başlamadan evvel, onun tiyatro sanatındaki gayesi, yükselttiği sanat mimarisinin erişmesini istediği fikir zirvelerinin kıymet hükümleri üzerinde fikir sahibi olursak, eserin keyfiyetini görebilme, onu kemiyet sürüsü içinden çıkarıp billurlaştırabilme, yani asıl görülmeye, bilinmeye, üzerinde alaka ile durulmaya şayan noktaları ayırt etme işinde daha yetkin oluruz.

Üstadın tiyatro üzerine yapmış olduğu mülahazalara baktığımızda, onun tiyatrodada, varoluşun temel taşlarını, ana sütunlarını, insanın ruh cephesine dair mâverâî mevzuları zaman ve mekan çerçevesi içinde işlediğini görebiliriz.

II – Tiyatro ve Sanat

Sanat dalları içinde tiyatronun önemini tam manasıyla görebilmek için, evvela sanat, ardından tiyatro sanatı üzerinde birtakım fikirlere sahip olmalıyız. Bu fikirler, bizi sanat ile fikir arasındaki o tılsımlı bağa götürecektir, o bağı takip ederek de, gerçek sanatkarın fikir planındaki azametini göreceğiz.

Sanat... Dünya üzerinde hayat sürmeye başlayan ilk insanlardan beri düşünüş ve işleniş müşkülü olmuş, son insana kadar da üzerinde düşünülüp muhtelif şekillerde işlenmeye devam edilecek olan, türlü kıymet hükümlerine dayandırılmış, kimi zaman asıl gayesini heceleyemeyen kuru akılcı elinde şuur bulandırıcı bir mâverâ hilesi, kimi zaman İslam mesnedinden nasipsiz ruhçu elinde bir metafizik bulamaç haline gelmiş, bütün bunlara rağmen ötelere uzanan köklerinden emdiği şevk, tazelik ve esrar güçleriyle sırrını korumuş, cevherini mahfuz tutmuş, kudret ve cazibesini arttırmış, masallarda beyaz atlı prensini derin bir sabırla bekleyen prenses gibi, asıl fettanını beklemiş bir ufuk...

Sanattaki bu cazibe, bu solmayan esrar, bu tazelik kudretini nerden alır? Bir eser karşısında, beynimize masaj yapılmışçasına zihnimizi şevklendiren, madde planında tekdüzeleşen, durgunlaşıp kokuşan şuurumuzu dalgalandırıp coşturan, sezgi denilen o

içinden ateş değil de sis yayılan asıl idrak meşalesini yakan güç...

Belli ki bu gücün tarifini yapmak bile, başlı başına bir sanat meselesidir...

Biz, onun ana hatlarıyla, incelememizle alakalı olan tiyatro şubesi üzerinde yoğunlaşalım.

Mahrumiyetten malikiyete; mahrumiyetin beslediği malikiyet istidadıyla geçme cehti... İnsanın, fâni ömrüyle ebediyete; müşahhas mevcudiyeti, yani bedeniyle, mücerret hakikatine, yani ruha; hudutlu ve kısıtlı idrak melekesi, yani akıyla, bilinmeze, nâmütenahiye, mâverâyâ yol veren geçit... Mutlak (var) olan Allah'ın, varlık esrarı ummanından bir damlacığını taşıyan insanın, o damlacığın bereket ve kudretiyle, mutlak (var)a yol alma istidadı...Bence sanat budur ve varoluş hakikatine bedahetle sarılı her mümin bir sanatkardır.

Sanatın belli başlı çizgilerini gösterdikten sonra, tiyatronun ehemmiyetinin ve gücünün rengini tam kıvamıyla verebilmesi için, tiyatro sanatını ele alalım.

Sanat için (yok)tan (var)a, yani maddeden ruha bir açılım, bir geçit, bir köprü demiştik. (yok)ta (var)ı temsil yoluyla sezdirmek, ya mücerredin müşahhaslaşması veyahut da müşahhasın mücerretleşmesi metotlarıyla mümkün olabilir. Müşahhas ve mücerret arasındaki bu bağın en mahrem ve en tesirli şekli, sanat dalları içinde en canlı olarak tiyatrodâ tebellür edebilir. Şiir, hisleştirdiği fikir, fikirleştirdiği his mefhumları ile, hakikatin mahrem, gizli, efsunlu bir takipçisi; onu gölgesinden daha yakın bir şekilde takip eden kemiksiz ve etsiz dedektif... Roman, onu her zaviyesiyle, her uzvuyla tetkik etme işi; yani dedektifin sezdirmediğini enseleme, sorgulama, teferruat ve nüans dehlizleri içinde teşhir etme memuru... Tiyatro ise, hadise ve meselelerin en belli başlı yönlerinin açığa çıktığı, hesabın ve hükmün en kati şekliyle billurlaştığı yer...Hafiye olan şair, sorgucu olan romancıdan sonra, hakim olan tiyatro muharriridir. O zaman, şu hükme varmamız için hiç bir engel kalmaz: kısıtlı ve hudutlu imkanlarıyla insanın, sonsuz ve hudutsuz olanı fikretme, tasavvur etme ve nâmütehâniye erişme cehdlerini mümkün kılacak tek vasıta sanat; sanat içinde bu çerçeveye en yakın dal, yani mücerredin müşahhaslaşma, fikrin aksiyonlaşma kuvvetlerinin en tesirli, en büyük cephesi tiyatrodur. İnsan fıtratının mümkünat dairesi ve istidad cephelerinden sanatın gayesine; sanatın gayesinden de tiyatronun ehemmiyetine dikkat çektik. Bütün bunlar, düşündükçe derinleşecek, genişleyecek, tetkik ettikçe cevherlerini cömertçe sunacak mefhumlardır.

İşte, tiyatro bu kadar ehemmiyetli bir sanat dalı olunca, gayesi bir cemiyetin fikir, ruh ve aksiyon mayalarını hakikat ölçüleriyle yoğurmak olan fikir adamı için, fikrini ifadede en dokunaklı saha, tiyatro olur. O, bütün insanlığı kuşatan fikir örgüsünü, sanat dalları içinde en eksiksiz olarak tiyatrodâ billurlaştırabilir. Allah'ın, başsız ve sonsuz zaman akışı içinde, insanları, adına ömür dediğimiz bir zaman diliminde (var) edip, adına dünya dediğimiz bir mekanda, bir hudut içinde yaşatmasındaki esrar kasırgasından bir meltemcik şeklinde, tiyatrocü da adına (perde) dediğimiz bir zaman ve adına (sahne) dediğimiz birer mekan ölçüleri dairesinde, hadise ve meseleleri üzerinde kendi kıymet ve hakikat ölçüleriyle bir âlem oluşturup kendi kıymet hükümlerini teşhir edebilir...

III – Piyes Etrafında

Bir ruhun muvazene sarsıntısı, aklın kifayetsizliği, şeytanın oyunları ile birlikte alevlenen ve her daim insanı saptırma gayretindeki nefsin hamleleri ve imanın kudreti... Bu piyes için net olarak; nefis ve iman arasında gidip gelen, nefis eliyle baltalanan ve iman gücüyle doğrulan bir insanın şahsında bütün beşeriyeti ihata eden bir "cihatlar manzumesi" diyebiliriz. İnsan ki, en büyük savaşı nefesine ve nefsinin her an eline alıp kendi peşinden sürüklemek isteyen şeytana karşıdır. Ve bu savaş zihinde, fikirde, ruhta başlayan ve kuvvetini imandan alan bir direniş ile zafere ulaşabilecektir... Kahraman, Şair'dir... Üstad, gayesine sadakati icabı, nefsin bütün cihetlerini göstermek

istediği için, Şair tipinde, nefsin bütün taarruz cephelerini, sanatkârane bir şekilde tanzim etmiştir. Nefsin amansızlığı ve olanca saldırıları karşısında Şair, nefs muhasebesinden yoksun olan ve nefsin dürtüşleri ile birlikte kendini nefs eline bırakan bir insanın tam zıt zipi olarak, nefsin baskıları karşısında üstün idrakini harekete geçiren (şiir üstün idrak ise, şair de o üstün idrake sahip olan kişidir, ki bu yüzden piyeste herhangi bir insan değil, kendini ve kainatı didikleyen bir şair tipi karşımıza çıkar. Üstadın karakter seçimine dair yapılacak tahliller, bu noktada büyük önem taşımaktadır) bir insan prototipidir. İnsana, nefsinden gelebilecek her hamleye karşı tavizkardır. Şair, nefsine karşı evvela (akıl) ile karşı koymaya gayret eder. Onun her hamlesini, boynuna doğru gelen bir kılıç darbesini kalkanıyla karşılamayıp düşmanını püskürtmeye gayret eden bir savaşçı gibi, şeytanın akli metotlar, söz ve mantık oyunları ile karşı koymaya çabalar. Ama sadece kalkanla, yani kılıçsız kazanmak muhal olduğuna göre, (iman)dan yoksun bir akli sistemin de nefs karşısında muvaffakiyete ermesi, nefsin bozduğu ruh muvazenesini tekrar oluşturmaya çalışması, insan fıtratının nefse mütemayil olduğu hakikatiyle, nafîle üstü nafîledir. Derinliği ve mâna buudu nâmütenahiye uzanan mücerredin, zaman mekan buutları da aynı şekilde nâmütenahi bir alana yayılır. Tiyatro muharriri ise, sanatkârlığını konuşturarak bu zaman sonsuzluğunu bir kaç perde sayısına, mekan çeşitliliğini ise (sahne) ve (dekor) denilen tiyatronun temaşa cephelerine indirgeyerek, zaman, mekan, hadise ve kahramanların en belirgin, en çarpıcı ve konunun fikir örgüsüne etkide en tesirli yönleri ve cepheleriyle işler. Üstadın bu piyesinde, insanın nefs mücadelesini, şeytanın ruh mimarisini temelinden sarsarak imanını yıkmaya çalıştığı insana karşı kullandığı metot ve silahların terkibine, işlenişine bir göz atmalıyız. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, tiyatro eserinin, hele hele belli başlı bir fikri idrak ettirme gayesindeki bir tiyatro eserinin, mücerredî müşahhaslaştırma cephesi çok güçlü, eksiksiz ve yetkin olmalıdır. İşte, tiyatronun bu niteliğine istinaden, Üstadın şeytan-ruh-iman üçgeninde seyir eden bu piyesinde, nefsin imana kast eden bütün taarruz güçleri, usta ve kat'î bir müşahhaslaştırma ve aksiyonlaştırma metoduyla işlemiştir. Dava, imana kast eden şeytanın gücünü ve oyunlarını en net ve en çarpıcı şekliyle ortaya çıkarıp, nefs muhasebesinin çetinliğini; ruh muvazenesinin hassaslığını ve gerçek kurtuluş için imana sarılışın zaruret ve ehemmiyetini ayan-beyan ortaya çıkarmak olduğu için, şeytanın bütün oyunlarını, insan fıtratının tavizkarlık ve acizliğini, bir ressamın tablo önündeki hassasiyetine denk bir şekilde işlenmesi zarureti doğar. İşte, tiyatrodaki fikri telkin etmedeki bu zaruretleri noktalardan sonra, Üstadın başta kadın olmak üzere, diğer mefhumları işleyişindeki mahrem ve açık noktaları gösterme amacı kendiliğinden ortaya çıkar.

Taşıdığı hususiyetler, hassasiyetler, tavizler, temayüller, eksiklikler, zenginlikler, istidadlar ve gafletlerle tam bir insan prototipi olan Şair, aynı şekilde şeytanın bütün cephelerini kendinde toplayan Siyah Pelerinli Adam'ın bütün oyunlarına muhattap olur, amansız bir nefs mücadelesinin içine girer. Nefs, bütün şubeleriyle üzerine hücum etmeye başladığında, evvela (akıl) ile kendini müdafaa eder, bu gayret nafîle olur, imandan mahrum aklın kifayetsizliği kendini ifşa eder. Ardından, sallantılar ve çalkantılar içinde gidip gelen ruh muvazenesinin, ancak bedahet hissiyle temin edilebilecek bir imanla refaha erebileceğini idrak ederek, nefsinin bu şekilde bertaraf etmeye gayret eder.

IV – Kahramanlar Etrafında

Siyah Pelerinli Adam:

Nefs, bir ordu ise, onun komutanı Siyah Pelerinli Adam'dır. En belirgin vasfı, nefsi, bir bütün halinde, bütün şubeleriyle kendinde toplayışı, onun ruh ve fikir planlarındaki sözcülüğünü yapışı ve nefsin yekûnunu kendinde heykelleştiriyor oluşu...

Gayesi, Şair'in maddi plandaki mahrumiyetini ortaya çıkarmak, malikiyet ihtirasını ateşlemek, biraz sonra gireceği kılıklar karşısında Şair'in müdafaa cephelerini kısırlaştırmak, maddi planda benliğinde açtığı mahrumiyet oyuğuna enaniyet ve hodbinlik mihraklarıyla, hakimiyet ihtirası ve haz şehvetiyle doldurmaktır. Gayesini,

bir başka şekilde, şu şekilde hülasalandırmak da mümkündür: Şair'in benliğindeki o insiyaki mahrumiyet ve muhtaçlık fidelerini ihtiras çeşmesinden sulamak, bu mahrumiyet ve muhtaçlık ihtiyaçlarını temin etmede nefse uymanın zaruret ve kaçınılmazlığını ispat etmek...

Kadın:

Şeytanın, ruh muvazensini bozmaya çalıştığı erkek karşısında, konuşlandığı en tesirli silahlardan biri... Çünkü nefis, selim aklın kaybolduğu bir sahaya yayılabilir ancak; dolayısıyla iffet, iman, ar ve sır örtülerinden yoksun, cinsiyetinin fıtrî ve insiyaki çıplaklığıyla güdümlü bir kadın, erkeğin önce hadise ve meseleler karşısındaki ihtiyat, karar ve seçim pazısını eritir, vakıalar ve meseleler üzerinde (doğru)ya bedahet hissiyle bağlı imanı sinsice kemirir; kanına bir zehir gibi yayıldığı erkeği iptidai bir haz uçurumuna sürükler.

Piyeste, şairin fakir pansiyon odasındaki dağınık yatağında birdenbire beliren (kadın) tipi, işte tastamam bu vasıflardadır.

Tiyatro sanatının işleyişi üzerine yapmış olduğumuz değerlendirmelerde de üzerinde durduğumuz gibi, hem tiyatrodaki mücerredin çarpıcı ve net şekliyle müşahhaslaşma zorunluluğuna, hem de (kadın) mefhumunun nefis planındaki tesirini çarpıcı bir şekilde ifşa etmek nâmına, Üstad, (kadın) tipini mahremiyet perdesini aralayarak, (mahremiyet perdesini aralayıcı) bir şekilde işlemiştir.

Şair, kanına bir zehir gibi yayılıp, şuuru darmadağın eden bu ihtiras kumkuması karşısında biçare düşer. Burada şeytan, hazzı Şair'in genzine değdirip çekerek ondaki ihtiras açlığını beslerken, asıl gayesini (Kadın) kılığında şu sözlerle ifade eder: "Benden başka her şey vehim... Bunu söyle bana!" "Söyle, aptal, benim hakikatim mi, onun vehmi mi?" "Bütün kainat, bütün malikiyetler bir tarafa, ben bir tarafa... Böyle mi, değil mi?"

Kanbur:

Ruh muvazenesi dediğimiz iman temeline ilk darbeyi indiren (kadın)dan sonra, ikinci, belki de birinciden daha güçlü bir silahla çıkar ortaya şeytan... Para ile... Fakir ve maddi planda mahrumiyet dolu bir hayat sürmekte olan Şair, bir anda, suda köpük gibi kaybolan (kadın)dan sonra onu karşısında bulur. Vadettiği şey: para... Ona mukabil istediği ise, iman... Kanbur, evvela maddi âlem (dünya)nın malikiyet ve hakimiyet esaslarını kendine dayandırır. Bir yandan her şeyin mihrağına (madde)yi yerleştirerek, paranın azametini ve gücünü ispat etmeye gayret ederken, diğer yandan maddi planda şairin mahrumiyetini ortaya çıkarmaya çalışarak onu kendi av yatağına oturtmak amacı güder. Şairin, maddi planda derinleşen mahrumiyet çukuruna, kendi yalan malikiyet suyunu doldurmak ister... Para ve maddi güç ile... Şair, git gide derinleşen mahrumiyeti, harareti ortaya çıkan muhtaçlığı ve muvazene ısdırapları içinde çırpınırken, bu zorlu hal içinde, asıl hakikati, yani mahrumiyetini malikiyete dönüştürecek o ilahi tılsımı sezer... Tıpkı ölüm döşeginde, ızdırap halindeki bir ihtiyarın, etrafında miras telaşından buruşan yüzleriyle kendini izleyen insanların önünde, öbür dünyadaki rahatlık ve asıl zenginliği sezmesi gibi... Şair'in şu sözleri bu vaziyeti çerçevesiyor: "Şeytan, uzaklaş benden! Zaafımı mıncıkladığın her noktada bir hisar yükseltiyorsun!" Bu, ortasında hakikatin ışıldadığı ölçüden sonra, Kanbur eriyip gider, yerini vehime, yani iskelete bırakır.

İskelet:

Şeytan bu kez İskelet kılığında, Şair'in en derin, günübürlük hadiselerin üzerini ancak jelatin gibi bir kabukla örtebildiği asıl yarasına dokunup, onu tekrar kanatıp, üzerine vesvese tuzunu basıp acısını arttırarak son hamlesini yapar. Şeytan, (kadın) ile uyuşturamadığı, (para) ile alamadığı ruhunu, şimdi en hassas noktadan, topyekun yerle bir etmek, iman mesnedinin bedahet inancını kırmak için vehimlerle saldırır. Şairin karşısında, İskelet vardır...

İskelet'in vehim yayı ile gerip attığı ilk ok, lisan, yani kelime, yani mâverâyı arayan, meçhulü kurcalayan (insan)ın, bu mücerret duraklara yol alma vasıtaları... İskelet, bunların kifayetsizliklerini, zayıflıklarını Şair'in yüzüne şu sözlerle

çarpar: "Bir yazında, ahmakça çözüme çalıştığın bu sır, en korkunç bir deli saçmasından, en girift bir ilim nazariyesine kadar, bütün kelime terkiplerinin, evvelden malum, önceden mevcut, hudutlu, dışına çıkılması imkansız şeyler olduğunu belli etmedi mi sana?"

İskelet, mevcut, maddi vasıtlarla, mücerret hakikate ulaşmanın muhal olduğunu ispat etmeye gayret ediyor.

İkinci ok, mekandır. Mekandan kasıt, maddi alem ve eşyadır. İskelet, akli bir metotla, eşyanın iç yüzünün görülemeyeceğini, maddi delillerle göstermeye çalışır. İnsandaki fikir burgularının en korkuncu olan eşya muammasını eşeler... Şairden, meçhulle alakasını kesmesini, maveraya koşan ayaklarını durdurmasını, gaibi didikleyen istidadını köreltesini telkin eder.

Üçüncü ok, (zaman)dır. İskelet, (zaman) bilmeceğini bir cinnet bestesi, deli bağırışı, canı haykırışı, canavar çığlığı şeklinde, muhaller kumkuması şeklinde Şair'in yüzüne çarpar. Akıp giden, her şeyi yutan, takip edilemeyen, durdurulup müşahede edilemeyen korkunç zaman helezonlarını, birer ateş çemberi gibi apaçık şekilde ortaya çıkarır.

Şeytan, vehmi simgeleyen iskelet kılığında, vehim ve sabit fikirlerle Şair'in iman direğine en keskin baltalarını indiriyorken, şair, ısıdırıp ve cinnet halinde, içine düştüğü muhaller heyulasında çırpınırken, ruhunda derinleşen mahrumiyet sayesinde asıl malikiyete, yani Allah'a sarılır. İskelet ile Şair arasındaki şu diyalog, her şeyi ne güzel çerçeveleyor:

İskelet – Ve gözlerin patladı, gözbebeklerinden birkaç tanbesi, kurutma kağıdının üstüne düşmüş bir damla mürekkep gibi yayıldı, kendini boşluğa fırlatmak, tepesi aşağı ışık süratiyle düşmek için, dünyanın balkona benzer bir yerini aradın, durdun. Peki, peki, ya bu yokluktan, kayıclıktan, dağılıştan seni tam varlığa, sabitliğe, yekpareliğe kim ve ne; nasıl çıkardı?

Şair – Allah!!! Her şey o tarzda yok oldu ki, yalnız o kaldı!...

Bu, hararetinden her noktayı kavuracak ölçüyü duyan İskelet, hemen taarruz rotasını enaniyet ve hodbinliğe çevirir, ruhunun temel direğini deviremediği Şair'in burnuna, hakimiyet, ün ve (hiç)lik tütsülerini koklatmaya çalışır. Bütün girift bilmece, esrarlı meçhullüklerin çetinliği ve ısıdırabına karşı, Şair'i (hiç)liğin rehabetine davet eder. Yani, Şairin, kaza kaza dipsizleştirdiği mahrumiyetini (madde) ile dolduramayacağını anlayınca, bu sefer üzerini, ağaç dallarıyla örter gibi, (hiç)likle kapamaya çalışır: "Kendini, hiç ölmeyecekmiş gibi bir teselliye kavuşturmayı... Ölünce de içinde yokluğun bile bahsi geçmeyen bir yokluğa, o büyük rahata kavuşmayı, hiç ölüm korkusu çekmemegi; yani hiç ölmemeği..."

Şair, bunu da reddeder. Bunun üzerine İskelet, saldırı rotasını ve vaat heybesini gene değiştirir: "İstemiyor musun?... Sokakta, en önde borazancıları ve trampetçileri, zamanı şimşekten ses murabbaları içinde çerçeveleye çerçeveleye, rap, rap, rap, askeri kıtalar geçerken, sümüklü mahalle çocuklarının bile duyduğu nizam heyecanına yabancı mısın? Bu nizam, bütün bir vatan boyunca ipek bir halı gibi, şahane benliğinin ayakları altına sermeği istemiyor musun?"

Şair, kuvvetini aldığı ve sıkı sıkıya sarıldığı imanı ile, şöyle cevap verir; "Hokkabaz; fanilik oyununun taklacısı, hiçliğin cambazı!... İstemiyorum, istemiyorum! Allah'a sığındım senden..."

V – Netice

Piyesin vardığı bu noktada, nefis, ruh ve iman üçgeninde hayati derecede önemli bir sırrı billurlaştırıp idrak etme saadetine eriyoruz. Şeytan, şairin benliği üzerinde bütün bir tahakküm kurmak için, nefis ile benliğin mahrumiyet ve açlığını, kendi zaruret ve cazibesini arttırmak için, sürekli olarak derinleştiriyor, arttırıyor...

Şair, mahrumiyet ve açlığı arttıkça, o mahrumiyet ve açlığı malikiyet ve sahici tokluğa eriştirecek hakiki kudrete, hakiki güce git gide daha fazla susuyor, onu daha büyük bir vecdle arıyor... Burada, nefsten imana uzanan o esrarlı bağı heceleyebilme fırsatını buluyoruz.

“Sen bana hiçbir şey veremezsin!... Ben Allah’ı, tokluğumun değil, açlığımın şiddetinden buldum! Senin kalayladığın her kabın altında hiçlik var; hiçlik... Kemiyet, köpük, cila, hudut... Ben sonsuzu istiyorum!... Ben doymuyorum!... Açım!... Onun için mahrumum... Mahrum olduğum için malikim... Ben ölmek istiyorum!... Devletim, tek şarkının, ahengin, mısranın içinde... Sen bana istediğimi veremezsin!... Sen kuvvetin değil, acizin sultanısın... Sen Allah’ın oyuncağısın... Bana, zamanın şeridini kusan motor lazım, oyuncak değil...”

Şairin, vehim ve sabit fikir elçisi İskelet’e son darbeyi indirip, darbeleriyle düştüğü yerden bir hışımda kalkarak, eline aldığı Kuran’ı Kerim’den aldığı güç ile, şahadet parmağını göğe cihangirvari bir edayla uzatıp, karşısında diz üstü çökmüş küfrün titrek boynuna hakikatin son kılıç darbesini indirmesi gibi, son sözleri şöyledir; “Ölen ninemin yastığı altında bulduğum miras!!! Tükenmeyeceksin!!!

Piyesin vardığı bu noktanın, arkasından gelecek çok büyük bir eserin ön ayağını oluşturacak mahiyette olduğu muhakkak... Ruh-iman-nefs üçgeninde, benliğin, nefsi eğerek ruhî muvazenesini temin ettiği bu noktadan sonra, iman hisarı yükseltilebilir... Bizim incelememiz ise, Üstadın piyesiyle birlikte, burada sona eriyor...

Üstad Sınıfı / Cihat

Reis Bey (Eser İncelemesi)

REİS BEY

Üstadın bu eserini en kaba tabirlerle aşk ve akıl mefhumlarının bir takım hadiselerde kutuplaşması, karşı karşıya gelerek çarpışması ve nihayet vicdan fitiliyle infilak etmesi şeklinde değerlendirebiliriz.

Akıl ve gönül mefhumları arasında en çetin harp stratejileri kadar kesif bir düelloyla örülü bu eserde Üstad, Reis beyi her iki tarafında sadık bir karakteri olarak oluşturmuştur. O, hem merhamet ve hissiyattan muaf, sadece gördüğü ve bildiği üzerinden şaşmaz hükümler veren kuru akılcı, hem de en ince ruh muvazenesine malik, kişi ve hadiselere derin bir his zaviyesinden bakan bir merhamet abidesidir.

Piyes hakkında fikir sahibi olmak için Reisbey’i tanımak elzemdir.

Peki, kimdir Reisbey?

Reisbey, hususi bir hayata, bavulu ve kitaplarından başka herhangi bir eşyaya sahip olmayan, ömrü otel odalarında geçmiş numunelik vasıflarda bir insan, tavizsiz bir kanun tatbikçisidir. Karakteri ve mesleği (hâkimlik) icabı katiyete ve neticeye öyle sevdalıdır ki, bir hadise üzerinde akıl çarkının herhangi bir şekilde müdahaleye uğramasına tahammül edemez, hissi fikirden ayrı ve mutlaka fikir buyruğunda kabul eder.

Kafasında merhameti öldürmüştür. Onun için ‘ağızların iğrenç sakızı’ yakıştırmasını yapar. Onun açısından merhamet isteği, iradedeki aciziyetin gayriihtiyarî bir aksülamelidir ve merhamet etmek idamlık çapta affedilmeyecek bir suçtur.

İşte şahıs ve hadiselerle bakışı kabaca bu vasıflarda olan, 'Kanun, gizli eşyayı bulmaya mahsus bir fal kitabı değildir. Olana, gördüğüne, bildiğine göre hükmeder ' diyecek kadar gözükara bir kanun makinesi olan Reisbey, evinde öldürülüp mücevherleri çalınan bir kadının zanlı olarak sanık sandalyesine oturtulan oğlunun davasına bakar.

Davanın bütün seyri mahkûmun idamını kaçınılmaz olduğu yönünde gelişir. Çünkü Reisbey'in deyimiyle "annesinin mezardan çıkıp; -beni oğlum öldürdü- diyecek kadar" bütün deliller sözbirliği etmişçesine aleyhinde toplanmıştır. Masumdur, fakat bu masumiyeti ispatlayacak hiçbir somut delile sahip değildir. Kendini savunmak için kullandığı her yol, bir noktadan sonra şu veya bu sebeple akli metotlarla tespit edilemeyecek kadar mücerretleşir, gözden kaybolur, sırf his ve merhamet gözlükleriyle görünebilecek bir vasfa girer. Ama karşısında Reisbey gibi kalp gözünü perçin perçin kuru akıl metotlarıyla kapayan, mahkûmun savunmasını peşinen his istismarı olarak yaftalayan, en tesirli hissi manzaraya bile otopsi yapan bir hekimin metanetiyle bakan bir yargıç olduğundan masumiyetini ispat edemez ve eli mahkûm idam gömleğini giyer...

Yazının başında belirttiğimiz, yani kuru bir akılcı ve merhamet hissinden mümkün merteye yoksun olan Reisbey'i bir merhamet abidesine, gözyaşı kurnasına çeviren hadise; infazın hemen ardından ölen mahkûmun masum olduğu gerçeğinin anlaşılması ve gerçek katilin yakalanarak suçunu itiraf etmesiyle başlar.

Verdiği idam kararının hatalı olduğunu anlayan Reisbey, kendini amansız bir vicdan azabında, o güne kadar toz kondurmadığı fikir, dünya ve infaz görüşlerini topyekyun muhasebe etme makamında bulur.

Bu olay onu öylesine müteesir kılar ki, hakimliği bırakır, pişmanlık ve vicdan azabıyla paramparça olmuş yüreğini bir parça teselli etmek için, idam ettiği mahkûmun zehir kuyusuna düştüğü kumarhaneye atar kendini, oradaki insanlara merhamet ve af hislerini aşılama çalışır. Bir zamanlar merhamet için 'ağızların iğrenç sakızı diyen Reisbey, artık ' Affedin! Affı anlayınca kendinizden başka her insanı mazur göreceksiniz' diyecek kadar samimi bir değişikliğe tabii olmuştur.

Gönlü öylesine hassas bir hale gelir ki, alemdeki her fenalıktan kendine bir sorumluluk payı biçer, günah verir gibi af dağıtırken, bir dilenci gibi insanlardan af diler. Artık o, gönlünü kasıp kavuran merhamet hissini kafasında fikirleştirep, " Başaşağı bir cemiyeti baş yukarı edecek kudret, her tarafın birbirini affetmesindedir." anlayışıyla cemiyet çapında manevi bir af ve merhamet tesisi kurma sevdasına girer.

İşte Üstadın Reisbey adlı eseri, bütün olmazları mümkün kılan, madeni çelik kadar sert bir mizacı, vicdan örsüyle döve döve bir böceğin sırtı kadar yumuşak bir hale gelişini anlatan, kah ruhu okşayan hissi, kah okuyucunun içini ürperten sert aforizmalarıyla, bir bünyeye aşılana hem zehir hem de panzehirin o bünye üzerindeki tesirini gözlemleyen kütüphane çapında bir piyestir...

Üstad Sınıfı / Cihat

Püf Noktası (Eser İncelemesi)

PÜF NOKTASI

Eserin "PÜF NOKTASI" Üstad'ın da dediği gibi "Ya ol, ya öl!" mantığında gizli. "OL"amayanların "ÖL"mesi gerektiği tezinden hareketle yazılmış bir eserle karşı karşıyayız.

Cemiyet hayatından, bozuk düzenden, hakkın haklıya verilmemesinden bıkmış, düzene bir türlü ayak uyduramayan şair Recep Kafdağlı'nın olamadığı için ölmeyi tercihi ile başlıyor tiyatro.

Aynı odayı paylaştığı arkadaşları Siret Mesail -ki kendisi "süprüntü" bir gazetede yazarlık yapmaktadır- Ressam ve Müzisyen ile şiddetli görüş ayrılıkları yaşayan şair, aslında Üstad'ın sözcüsü konumunda. Kendisinin beyni zonklarken, bunun zerresini düşünemeyecek hatta anlayamayacak kapasitede insanlarla aynı odada hatta aynı cemiyette yaşamaya mecbur kalmanın acısıyla kıvranıp dururken, çareyi ölmekte buluyor ancak olamadığı gibi ölmeyi de beceremiyor şair. Allah-u Teala bunu da nasip etmiyor Recep kuluna, belki de onu sevdiği için.

SİRET – Yeni bir numara karşısındayız galiba.

RECEP – (Gözleri boşlukta) Değil çocuklar! Numara falan yok. (Eliyle gösterir) Şu bizim Siret Mesâil'in bakkala sarkıtılan ipini inanınız ki hiçbir hesap yapmadan ilmikleyip boğazıma geçirdim, amma ucundaki çengel beni havada tarttı, asılmama engel oldu. (Coşkun) Ben ölmek istiyorum çocuklar.

SİRET – Öl, ne duruyorsun?

RECEP – Kalbim dur emrini dinlemiyor, nasıl öleyim? Eski bir hikmet sahibinin sözünü dilime pelesenk ettim: «Ya ol! Ya öl!»... Olamıyorum... Ölemiyorum.

RESSAM- Karar verdikten sonra ölmekten kolay ne var?

RECEP- Kaderde ölmek varsa, ondan daha zor hiçbir şey yok

Recep Kafdağlı hangi yolu denediyse bir türlü kurtulamıyor yaşamak illetinden. İşgüzar arkadaşlarının bulduğu "kat'i" ölüm yolu son çare olarak dikiliyor başında: Efe' ye efelenmek oluyor ölüm reçetesi.

İşte bu noktadan sonra başlıyor asıl komedi ve çarpıklık. Cemiyetin sahte yüzleri ve sahte düzeni bir bir gerçeğe dönüyor, gerçeğe döndükçe de sahteleşiyor. Recep, Efe onu öldürsün diye dikleniyor ama kadere bakın ki Efe, bizim şair'in cesaretine hayran olup efeliğini ona bırakıyor. Oysa efelik nerde, bizim Şair nerde? Ne yapsın Recep? İşi raconuna uyduruyor."ARAMADAN BULDUĞUNU ARAYIP DA YAKALAYACAĞINI" söylüyor. Ve öyle de oluyor.

RECEP- Efem, külhanbeyler, gazeteci, müzisyen, ressam dostlarım, şahit olun. Hayat meğerse püf noktalarından ibaretmiş. Olanca başarı püf noktasını yakalamaktan başka bir şey değilmiş. Bundan sonra görün beni, aramadan bulduğumu, arayıp da yakalayacağım. Cemiyete, insanlara hükmedeceğiz. Bakın artık nasıl devlet çapında bir oluşla olacağız. Duyurumuz şu: Ya ol, ya öl!..

Hiç akla gelmeyecek iş, bizim Recep yani ölüme aşık fakat vuslatı bilinmez kahramanımız birden gazeteciliğin, bankacılığın hatta siyasetin yani ülke idaresinin kilit adamı oluveriyor. "Paravan arkasından" her işi o yönetir hale geliyor. Milyonlarca banknotun en önce dokunduğu el oluyor Recep Kafdağlı'nın eli.

"ÇÖZÜM İŞ BÜROSU"nda ürettiği akılcı, planlı çözümler Recep'in zekasını da gösteriyor. O, eline fırsat geçtiği zaman her işi tıklarında yürütebilecek bir insandır aslında. Oyunun bir perdesi boyunca konu olan bankacılar ve mevduat kandırmacası da Üstad'ın kendi hayatından, mesleğinden edindiği izlenimleri ortaya çıkarmasıdır bir anlamda. Bankalar konusunda da her türlü iğrenç kişisel çıkarın "vatan uğruna" sözleriyle bahanelendirilmesi de işin cabası oluveriyor okuyucunun gözünde. Bakın usta Recep, parti başkanıyla nasıl bir sınav yapıyor...

GENEL BAŞKAN – Test zamanımız geldi, 5-10 dakika çalışalım...

RECEP – Çalışalım!... (Recep cebinden bir not defteri çıkarıp açar, Genel Başkan'da mahcup bir öğrenci tavrı...)

RECEP – Bir politikacıya düşen ilk vazife nedir?

GENEL BAŞKAN – (Papağanvari ve hızlı hızlı) Kendi püf noktalarını saklamak, başkalarının püf noktalarını aramak...

RECEP- (Elindeki açık defteri) Ya bunun ilk şartı ne?

GENEL BAŞKAN – (Aynı eda ile) Fazla konuşmamak... Konuşma telaşı göstermemek...

RECEP – Yani ne yapmak, ne olmak?

GENEL BAŞKAN – Sükut ihtikarı yapmak, sükut muhtekiri olmak.

RECEP – İyi ezberlemiştiniz!.. Devam buyurun!

GENEL BAŞKAN – Başkaları bir mânayı belirtmek için kan ter içinde çırpınırken, yırtınırken sanki bütün sır kendinde imiş gibi susmak, başkalarının zaafını kendi kuvvet madeni diye kullanmak...

RECEP – Mükemmel... Ya konuşmak icap edince?

GENEL BAŞKAN – Ağdalı, girift, çetrefil, bozuk, başı ve sonu gelmez cümleler kullanmak... Boş, kof, anlamsız, fikirsiz...

RECEP- Meselâ?...

G. BAŞKAN – Meselâ, «güneş doğdu» yerine şöyle demek: «Gecenin sona erdiği ufuklara yığılı karanlıkların inmeğe başladığı gerçeği önünde en küçük tereddüdü abes kabul etmeğe imkan bulunmadığını takdir etmek için çocuk aklının bile kafi geleceği bir ortamda ayrıca bir izaha lüzum hissetmeksizin...»

RECEP – Bu üslupla konuşmak neye yarar?

G. BAŞKAN – Boşluğun, fikirsizliğin peçelenmesine... Bir de muhataplarına derin ve esrarlı görünmek avantajına...

RECEP – Başka?

G. BAŞKAN – Sık sık Firenkçe kelimeler kullanmak.

RECEP- Ne gibi.

G. BAŞKAN – Alternatif, kolektif, sosyal, kontimental, teknoloji, ideoloji, emisyon, devalüasyon, rasyonel, paralel, faktör, sektör, filan, falan.

RECEP – Ya bunlar.

G. BAŞKAN – Bunlar da cahilliğin bilgi çilesi çekmemişliğin maskeleri...

Banka sahipleri, gazete yöneticileri, parti liderleri kapısını aşındırıp dururken şair sıkılıyor bu sahte “dev”likten ve cüce dediği arkadaşlarının yanına dönüyor ani bir kararla. 24 saatlik düşünüp 24 saatlik yaşadığı için işleri öylece bırakıyor. Kurduğu küçük imparatorluğu bıraktıktan sonra başka bir 24 saatlik hayata dönüyor.

RECEP – Ben herkesin püf noktasını arar, her şeyin püf noktasını kurcalarken kendi püf noktamdaki yakalandım ve işte aranıza düştüm.

(Uzun durak... Herkes birer taş...)

RECEP- Bütün sahtelikler, iğretlikler, yapmacıklar, yakıştırmacıklar arasında tereyağından kıl çekercesine kazandığım zafer üstüne zafer, artık başımı döndürmeye başlamıştı. Kendimi neredeyse yüksekliği yüzünden devrilecek bir kule üzerinde hisseder oldum. İçimde bir ses: «Bu mu senin olmak dediğin?... İnsan dışına doğru olmaz, içine doğru olur? Sen kendini oldum vehmine kaptırmış, böylece gerçek oluşun yollarını kesmiş bir gaflet örneğisin.» (Durak) «Nefsin birtakım heveslerinin sarayında senfonik orkestraya dört mevsim çaldırırken, ruhun, bodrum katına hapsettiğin ruhunun çığlığını ziyafet katına kadar ulaştırıyorsun. Biçare adam, sen elalemi bırak da kendine bak, başkalarında sahtelik avcılığına yelteneceğine kendini avlamaya davran...» (Dinleyenler çarpılmış gibidir, gözler oynarcasına Recep’in üstünde... Oysa, dalgın suratı apacı, gözleri mücerret bir noktada hareketsiz... Uzun durak...)

RECEP – İçime bir torik gibi düşüp, gittikçe büyüyen, soluklaşan, ahtapotlaşan ve nihayet ejderhalaşan şüphenin beni bütün kolları ile doladığı bir gece... Başkan Hazretlerine 11 yıllık lise tahsilinin 5 seneye indirilmesindeki püf noktalarını anlattıktan sonra sabaha karşı dirseklerimi masaya dayamış düşünüyorum... Sabah ezanı okunuyor, «Namaz uykudan hayırlıdır»; ezanı ilk defa anlar gibi oldum. (Durak)

Bildiğimizi sandığımız öyle şeyler vardır ki, vakti gelince onları ilk defa öğrendiğimiz anlarız, en bilmediklerimiz bildiğimizi sandıklarımızdır. (Durak...)

Bu dünyada aslına ulaşılabilecek hiçbir şey yok, hiçbir şey!.. Her şey püften, her şey püften... Bu dünyanın püf olmayan biricik tarafı, işte asıl püf olmayan büyük hayatı ihtar etmesinden ibaret... Bu vaziyette, ne kadar sanatkârca olursa olsun, her türlü hokkabazlığa ebediyen paydos. Vakıa kadını sahte, politikacısı sahte, alimi sahte, şairi sahte, dili sahte, eseri sahte bir dünyada yalnız bunlarla uğraşarak bunların

üzerine yürüyerek elde edilecek oluşlar sahte olmaz mı?.. Ben artık kendi öz oluşuma bakmalıyım...

Şaire göre her şey "püf"ten olduğu için hiçbir şey asla gerçeğine ulaşamayacaktır. Kadını, politikacısı, alimi, dili, eseri, şairi sahte bir cemiyetteki her başarı da sahte olacaktır ona göre. Buradan hareketle Üstad'ın; kenarda kalıp sinmiş, başarısız görünen insanları sahtelik maskelerini yüzlerine geçirmedikleri için gerçek kişilik ilan ettiğini söyleyebiliriz.

Recep'in sürekli sorduğu soru "Hayat mı, eser mi?" sorusu bu maceradan sonra yanıt buluyor: ESER diyor şair aynı zamanda da Üstad. Nedenini ise şöyle açıklıyor: Çünkü hayat tek kişinin, eserse cemiyetin.

Her şey püften, yükselmek içinse gerekli olan tek şey alçalmak. Bilmediği konularda susup da biliyormuş izlenimi oluşturmak, bol bol Frenkçe sözler kullanıp havalı durmak, başı uzun ve sonu gelmeyen, tumturaklı sözlerle dolu cümleler kurup beyinleri karıştırmak için "püf noktası" aslında. Hiçbir şey için çalışıp didinmemek, bir köşede oturup seyirci kalmak ama laf kalabalığı yapmak en bilindik yol amaca ulaşmak için. Bütün bunlar aslında sıfırlığın, boşluğun birer göstergesi. Üstad bizi açıkça uyarıyor burada. Üstad'ın burada köşede kalıp çabalayan sanatçıları da acı ve etkileyici bir dille tenkit ettiğini açıkça görüyoruz.

Eserde dikkate şayan bir nokta daha var ki söylemeden geçemeyeceğim. Recep' in oda arkadaşlarının isimleri: SİRET MESAIL, içerdeki meseleler anlamına gelir. Yani görünen değil, derin mevzular demektir. Bu da aslında her ne kadar basit işlerle uğraşsa da Siret Mesail' in özde sağlam ve derin biri olduğuna işarettir. Ressam ve Müzisyen' in ise adları yok. Yani Üstad bu üslupla o iki kişi nezdinde bütün ressam ve müzisyenleri tenkit ediyor diyebiliriz. Bakın onlar hakkında ne düşünüyor? İntihar girişiminin ardından ettiği laflara bakalım:

RECEP – Bu cemiyet, bir lokma ekmeği çok görüyor gerçek sanatkâra. (Ekmeği Sîret'e uzatır) Eğer Babıâli'nin sefil gazetelerinin birinde banka hademesi aylığıyla çalışan şu Sîret Mesâil Bey olmasaydı, nice olurdu halimiz? (Eliyle Müzisyen'i gösterir) Seni, rehindeki külüstür piyanosunu bir türlü kurtaramayan zavallı müzisyen! Aynanın karşısına geç de, tart kendini! Eğer hamam oğlanına benzer bir fiziğin, birazcık da sesin varsa kurtuldun demektir. Gazinolarda hey heyler çekerek... (Sîret'i işaret eder) şu adamın bir yıllık maaşını bir gecede kazanabilirsin.

RESSAM – Sıra bana geldi galiba...

RECEP- (Ressam'a) Evet sıra sana geldi. (Romantik bir eda ile) Sen estetik dış çizgilerini ezip bozup, ruhunu aramış ormandaki modern ressam! Kadıköy vapurlarının lüks kamaralarında oturan züppelere şipşak portrelerini çizip ikişer buçuk liraya takdim etsen daha iyi etmez misin?

RESSAM – Biz de yeni bir cemiyet düzeni idaresinin peşindeyiz amma, o senin gerici kafadaki ölçülere göre değil.

RECEP – Siz dünyaya gerinizdeki delikten baktığınız için bizi gerici görüyorsunuz.

Üstad yine muhteşem bir senaryo ve iğnelemelerle mesajını iletmiş durumda. İş ki bu eseri iğnelenenler de okusa.

Elimden geldiğince yorumlamaya çalıştım. Ama eminim ki Üstad çok daha fazlasını anlatmak istemiştir. Yorumlarınıza daima açığım.

SAYGILARIMLA

Nil_tuna / Üstad Sınıfı